

Zdaniem prezesa KRIR

Silna Wspólna Polityka Rolna

Czytaj na stronie 2

Odpowiada wiceminister
rolnictwa

W jakiej kondycji znajduje się polskie rybołówstwo?

Czytaj na stronie 2

Wypowiedź wiceministra
rolnictwa

Pieniądze na targowiska

Czytaj na stronie 3

Widziane z Brukseli

Czytaj na stronie 3

Czy to się opłaca?

Czytaj na stronie 7

Partnerzy medialni

Rolniczy Portal
Informacyjny
KULTURA WSI.pl

agro
news.com.pl
telewizja interaktywna

Pod patronatem „Polskiej Wsi”

Zdrowa żywność z polskich zbóż

Mieszkańcy Warszawy mieli okazję poznać zalety spożywania produktów pochodzenia zbożowego podczas „Pikniku Zbożowego” zorganizowanego 1 października na Rynku Nowego Miasta przez Krajową Radę Izby Rolniczych.

Organizatorzy nie mieli powodów do narzekań – dopisała zarówno pogoda, jak i warszawiacy oraz zaproszeni goście. Na degustacji potraw pochodzenia zbożowego przeplatanych występami zespołów ludowych poja-

wiło się bowiem kilkuset mieszkańców stolicy. Mogli oni nie tylko posmakować przetworów zbożowych, ale również je zakupić. Ponadto na stoisku KRIR można było otrzymać materiały promocyjne oraz porozmawiać o roli zbóż w odżywianiu człowieka.

Organizatorzy imprezy, która w tym roku odbywała się pod hasłem „Zdrowa żywność z polskich zbóż” z myślą o najmłodszych uczestnikach pikniku przygotowali też szereg konkursów wiedzy o zbożach z wieloma atrakcyjnymi nagrodami. Warto było w tym dniu odwiedzić Rynek Nowego Miasta w Warszawie, chociażby po to, aby wrócić do domu z bochnem świeżego (upieczonego tradycyjnymi metodami), pachnącego polską wsią chleba. Polacy coraz bardziej zaczynają doceniać walory zdrowego żywienia, a jego elementem jest spożywanie

pełnowartościowych produktów pochodzenia zbożowego. Dlatego tak ważne jest, aby w naszym w codziennym jadłospisie znajdował się również chleb razowy oraz makarony i kasze. Jak wynika bowiem z najnowszych badań naukowych, produkty pełnoziarniste wspomagają działanie układu pokarmowego, redukują ryzyko nadwagi oraz są pomocne w profilaktyce przeciw cukrzycy i chorobom serca. Błonnik zawarty w pieczywie pełnoziarnistym jest bardzo ważny dla naszego zdrowia, ponieważ przede wszystkim poprawia trawienie, a wiadomo, że im lepsze trawienie, tym łatwiej zachować odpowiednią formę i samopoczucie.

– Błonnik uaktywnia też pracę jelit i wspomaga procesy trawienne. Ponadto, dzięki temu, że zawarte w nim związki nie ulegają rozkła-

dowi w naszym organizmie, wiąże i usuwa zbędne i szkodliwe dla nas substancje. Błonnik również pomaga kontrolować przyswajanie tłuszczu, gdyż część tłuszczu łączy się z błonnikiem i jest razem z nim wydalana. Na tym nie koniec – błonnik pęcznieje pochłaniając płyny. Wydaje się nam wtedy, że jesteśmy bardziej najedzeni niż w istocie jesteśmy. Pełne ziarna zawierają również fitoestrogeny, sterole, a także witaminy oraz minerały (między innymi witaminę E, potas, wapń, żelazo i fosfor). Jedząc produkty pełnoziarniste można zapobiec różnym dolegliwościom i chorobom – informuje Polski Związek Producentów Roślin Zbożowych, zachęcając do spożywania pełnoziarnistego pieczywa.

Piknik zbożowy w Warszawie był jedną z 17 imprez tego typu organizowanych przez samorząd rolniczy na terenie całego kraju w ramach ogólnopolskiej kampanii promocyjnej, której głównym celem jest zwrócenie uwagi konsumentów, a w szczególności dzieci, na istotę właściwego i zdrowego odżywiania się, oraz znaczenie artykułów zbożowych w naszej diecie.

Projekt został zrealizowany przez Krajową Radę Izby Rolniczych ze środków Funduszu Promocji Ziarna Zboż i Przetworów Zbożowych. Rolnicy wpłacają nań 0,1 proc. od wartości sprzedanych plonów. Funduszem zarządza Agencja Rynku Rolnego, a o wydatkowaniu środków decyduje komisja złożona z przedstawicieli producentów zbóż, przetwórców i izb rolniczych.

WOP

Dożynki Prezydenckie 2011

W Spałę 25 września, zgodnie z tradycją zapoczątkowaną w 1927 roku przez Ignacego Mościckiego, odbyły się dożynki z udziałem obecnego Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego. W obchodach święta plonów uczestniczyli również przedstawiciele izb rolniczych na czele z Wiktorem Szmulewiczem, prezesem Krajowej Rady Izby Rolniczych. Izbowi działacze przyjechali do Spały już dzień wcześniej, aby dyskutować o przyszłości polskiej wsi, w trakcie konferencji „Potencjał Obszarów Wiejskich szansą rozwoju” zorganizowanej przez zarząd KRIR wspólnie z Kancelarią Prezydenta RP.

Obchody święta dziękczynienia za plony rozpoczęły się w Kaplicy Polowej AK uroczystą mszą świętą w intencji rolników, którą celebrował biskup łowicki Andrzej F. Dziuba. Po zakończeniu nabożeństwa, w trakcie którego poświęcono wieńce dożynkowe, Prezydent RP wraz z małżonką

udał się bryczką na stadion Centralnego Ośrodka Sportu, gdzie odbywały się główne ceremonie dożynkowe. Tam też starostowie dożynek – Anna Lesień i Sławomir Gołubowicz przekazali prezydentowi bochen chleba wypieczony z ziarna pochodzącego z tegorocznych zbiorów, a miesz-

kańcy Moszczyнки z gminy Ryki, województwo lubelskie dożynkowy wieńiec, który okazał się najładniejszy ze wszystkich przywiezionych w tym roku przez rolników do Spały.

Bronisław Komorowski dziękując rolnikom za plony, zwrócił uwagę, że prawie wszyscy w Polsce są

pochodzenia wiejskiego, ale mało kto wie o tym, że coraz więcej Polaków mieszka na wsi, ale w skali kraju jest to obecnie dwie piąte społeczeństwa. Prezydent RP w swoim wystąpieniu podkreślił, że dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej, udało się uzyskać wiele dodatkowych funduszy, co wyraźnie widać w każdej polskiej wsi. Powiedział też, że dzisiaj nie jest wielką sztuką wyprodukować dużo żywności, ale jest wielką sztuką produkować taką żywność, którą uda się sprzedać.

Natomiast Wiktor Szmulewicz, prezes KRIR, w swoim wystąpieniu życzył wszystkim rolnikom, aby w całym społeczeństwie docenianie i szacunek pracy polskiego chłopca były obecne przez cały rok, a nie tylko przy okazji święta takiego, jak Dożynki. Podziękował też za trud i wysiłek, jaki rolnicy wkładają w swoją pracę, za przywiązanie do ziemi i uzyskany plon. Przekazał życzenia zrealizowania wszystkich planów, przychylności aury, wykorzystania wszystkich możliwości wynikających z mechanizmów Wspólnej Polityki Rolnej oraz zdrowia i wszelkiej pomyślności.

WOP

W jakiej kondycji znajduje się polskie rybołówstwo?

Odpowiada:
KAZIMIERZ PLOCKE
– sekretarz stanu
w Ministerstwie
Rolnictwa i Rozwoju Wsi

nia i kontroli wykonywania rybołówstwa morskiego. Działania na rzecz odpowiedzialnego rybołówstwa doprowadziły do wzmocnienia administracji rybackiej, racjonalizacji połowów. Z sukcesami pracujemy także nad pogłębieniem współpracy z Komisją Europejską oraz państwami członkowskimi UE.

Na podstawie zebranych w 2007 r. przez Komisję Europejską informacji odnośnie krajowego systemu zarządzania rybołówstwem i stwierdzeniu poważnych braków we wdrażaniu przez Polskę przepisów wynikających ze Wspólnej Polityki Rybackiej, w celu uniknięcia sankcji przewidzianych w ówczesnie obowiązującym Traktacie UE, w wyniku podjętych rozmów dwu-

stronnych z KE oraz przeprowadzonych negocjacji z państwami członkowskimi, Polska zobowiązała się ulepszyć krajowy system kontroli rybołówstwa, aby spełnić wymogi wynikające ze zobowiązań wspólnotowych. W dniu 18 marca 2008 r. pomiędzy Polską a Komisją podpisany został dokument pn. „Uzgodniony Protokół na temat polskiego systemu kontroli rybołówstwa w kontekście pomocy finansowej dla kontroli rybołówstwa” obejmujący harmonogram wdrażania poszczególnych działań w latach 2008–2009. Uzgodnione wymogi zawarte w porozumieniu zostały zrealizowane.

Wprowadziliśmy także rotacyjny system połowów dorsza, tzw. trójpołówkę, która pozwoliła ograniczyć w kolejnych trzech latach (2009–2011) liczbę statków połowiących dorsze. Działanie to korzystnie wpłynęło na stan zasobów tego gatunku, a także ekonomię połowów. Elementem wspomagającym system są rekompensaty wprowadzone w ramach środka 1.2 „Pomoc publiczna z tytułu tymczasowego zaprzestania działalności połowowej” Programu Operacyjnego „Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007–2013” (PO RYBY 2007–2013).

Przejmując władzę pod koniec 2007 r. Rząd PO – PSL zastał rybołówstwo bałtyckie w głębokim kryzysie. Zwłaszcza pamiętać należy, że wstrzymane zostały przez Komisję Europejską połowy dorszy, a ich nielegalne kontynuowanie groziło naszemu krajowi wysokimi karami ze strony Unii Europejskiej. Ponadto, zawieszono były negocjacje pomiędzy Rządem RP a Komisją Europejską w sprawie Programu Operacyjnego w ramach Europejskiego Funduszu Rybackiego na lata 2007–2013, co groziło utratą co najmniej części środków z 978 mln euro przeznaczonych na wsparcie sektora. Z kolei, wykorzystanie środków finansowych, w ramach funduszu unijnego FIGG wspierającego rybołówstwo na lata 2004–2006, było tylko na poziomie 50–60% dostępnej alokacji.

W 2007 roku rozpoczęliśmy porządkowanie sytuacji dokonując szeregu zmian w systemie zarządza-

Obradowała Grupa Wyszehradzka

W dniach 24–25 września w Spale odbyło się 42 posiedzenie izb rolniczych krajów Grupy Wyszehradzkiej.

W ocenie izb rolniczych z Czech, Słowacji, Węgier i Polski tegoroczne żniwa były jednymi z trudniejszych dla producentów zbóż, ze względu na warunki pogodowe poprzedzające zakończone już żniwa. Skutki niekorzystnych warunków atmosferycznych to przede wszystkim spadek plonów, porażenie chorobami, duża wilgotność ziarna, niższa liczba opadania.

Zdaniem przedstawicieli samorządów rolniczych krajów Grupy Wyszehradzkiej żywność i rolnictwo powinny cieszyć się coraz większą uwagą rządów na całym świecie ze względu na leżące przed nimi wyzwania. Wzrasta bowiem światowe zapotrzebowanie na żywność. Ponadto światowym możliwościom produkcji zagrażają zmiany klimatu, a wahania rynków zwiększają się. Dlatego też Wspólna Polityka Rolna powinna

zostać uproszczona. Ponadto w ocenie samorządów rolniczych propozycja Komisji Europejskiej dotyczące zazieleniania sprawi, że system ten będzie mniej przejrzysty dla obywateli i bardziej obciążający dla rolników. Ocena skutków przeprowadzona przez Komisję ukazuje, że „zazielenianie” spowoduje wzrost kosztów ponoszonych przez rolników. Komisja proponuje także wprowadzenie skomplikowanego systemu pułapów, które będą zniechęcać do modernizacji struktur gospodarstwa.

– Należy wykorzystać możliwości jakie daje nam reforma WPR wzmacniając rolę rolników jako producentów. Europejski sektor rolny powinien stać się bardziej dynamiczny, innowacyjny i rentowny: sektor ten powinien nie tylko utrzymywać wysokie standardy lecz również zapewniać bezpieczeństwo żywnościowe oraz stabilność w tym coraz bardziej niepewnym świecie – powiedział **Wiktor Szmulewicz**, prezes KRIR.

WOP

Wiktor Szmulewicz, prezes Krajowej Rady Izb Rolniczych i **Bogdan Ziola**, delegat Izby Rolniczej w Opolu w dniach 27–28 września uczestniczyli w posiedzeniu Stałego Zgromadzenia Izb Rolniczych Francji (APCA). Pierwszego dnia przedstawiciele samorządu rolniczego spotkali się z kolegami z francuskiej izby rolniczej.

Z wizytą w Paryżu

Podczas spotkania omówiono aktualną sytuację w rolnictwie w Polsce oraz Francji, a także rozmawiano na temat dalszej współpracy francuskich i polskich izb rolniczych.

WOP

Zdaniem prezesa KRIR

Silna Wspólna Polityka Rolna

Jako wiceprzewodniczącemu Komitetu Copa powierzone mi sprawy dotyczące nowych państw członkowskich, a także produkcję ziemniaków oraz sektor drobiu i jaj. Pełniąc jednocześnie funkcję prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych będę negocjował i przekonywał organizacje z innych państw członkowskich zrzeszonych w Copa, aby wyrównać dopłaty bezpośrednie.

W sposób zdecydowany opowiadam się za kontynuacją w kolejnej perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2014–2020 silnej, opartej na dwóch filarach Wspólnej Polityki Rolnej, której zasady i mechanizmy pozwalają będą na dalszą produkcję żywności w Europie, a także dostarczanie przez rolników innych, dodatkowych usług na rzecz całego społeczeństwa.

Aby to było możliwe, istnieje głęboka potrzeba kontynuacji systemu wsparcia bezpośredniego w ramach I filara, który stanowi istotną z ekonomicznego punktu widzenia rekompensatę za konieczność spełniania przez rolników restrykcyjnych standardów produkcyjnych związanych zarówno z bezpieczeństwem żywnościowym, ochroną środowiska i zasobów naturalnych, jak i dobrostanem zwierząt. Płatności te są jednocześnie ważnym czynnikiem wpływającym na kształtowanie cen płacących za produkty spożywcze przez ostatecznych konsumentów, a zwłaszcza na ww. normy produkcyjne, które nie obowiązują w krajach trzecich – partnerach handlowych UE, tym bardziej wsparcie tego rodzaju znajduje pełne uzasadnienie.

Mając na uwadze idee reformy systemu płatności przedstawioną przez Komisję Europejską w Komunikacie dot. WPR, wyrażam zadowolenie w związku z propozycją odejścia od ich naliczania na podstawie historycznych wartości referencyjnych. Jednocześnie, należy zwrócić obecnie szczególną uwagę na nowe kryteria ustalania podziału środków przeznaczonych na płatności obszarowe, które muszą zapewnić ich sprawiedliwy podział niezaburzający wewnętrznej konkurencji pomiędzy rolnikami na rynku wspólnotowym. Zasadniczym kryterium, o których mowa powyżej, powinna być powierzchnia użytków rolnych.

Aby móc mówić o zrównaniu dopłat w poszczególnych państwach, należy dążyć do ujednoczenia i uproszczenia systemu ich dystrybucji. Z uwagi na prognozy, iż popyt na żywność będzie miał w kolejnych latach tendencję wzrostową

wą (co należałoby ująć w budżecie WPR), istotnym problemem w dyskusji nad budżetem WPR po 2013 roku – jest stworzenie ram, na podstawie których to faktyczni rolnicy byłiby jedynymi beneficjentami środków pomocowych.

Ponadto, należy zadbać, aby II filar, który przyczynia się do rozwoju gospodarstw zawierających następujące działania:

- Kontynuacja wsparcia dla modernizacji gospodarstw rolnych.
- Dalsze wspieranie młodych rolników.
- Wspieranie tworzenia grup producentów rolnych.
- Wsparcie dla projektów łańcucha żywnościowego poprzez tworzenie grup producentów rolnych, działań promocyjnych, innowacyjnych projektów.
- Wspieranie odpowiednich mechanizmów zarządzania ryzykiem (ubezpieczenia w rolnictwie).
- Kontynuacja wspierania gospodarstw położonych na terenach trudnych do gospodarowania (ONW) LFA.
- Wspieranie działań rolno-środowiskowych w ramach II filara.
- Wsparcie dla stworzenia odpowiedniej jakości doradztwa i szkoleń dla rolników.

II filar, czyli PROW, daje wymierne efekty w postaci restrukturyzacji i widocznych zmian na polskiej wsi. Do tych celów należy dążyć i o nie będą walczyć.

Wiktor Szmulewicz
wiceprzewodniczący
Komitetu Copa,
prezes Krajowej Rady
Izb Rolniczych

Czasopismo
Krajowej Rady Izb Rolniczych
Ukazuje się raz w miesiącu.

Wydawane i redagowane na zlecenie

Krajowej Rady Izb Rolniczych przez zespół „Poradnika Rolniczego”.

Kolportaż – czasopismo dostępne razem z tygodnikiem „Poradnik Rolniczy”

Krajowa Rada Izb Rolniczych

ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

Tel.: (022) 623 21 65, fax (022) 623 11 55; www.krir.pl

Red. Nacz. Wojciech Petera, tel.: 0606 396 747

e-mail: wojciech.petera@wp.pl

polkawies@poradnik.net.pl

Polska Wieś

Wypowiedź wiceministra rolnictwa

Pieniądze na targowiska

Już wkrótce rolnicy będą mogli sprzedawać bezpośrednio, bez udziału pośredników produkty ze swoich gospodarstw na terenie nowoczesnych targowisk. Będzie to możliwe dzięki środkom unijnym w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, ponieważ właśnie rusza konkurs w ramach PROW dotyczący dofinansowania budowy, przebudowy, remontu lub doposażenia targowisk. Na ten cel resort rolnictwa przeznaczył około 70 milionów euro.

Obszarów Wiejskich 2007-2013 (działanie „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”).

O dofinansowanie budowy i modernizacji targowiska w ramach programu „Mój rynek” mogą się ubiegać gminy i związki międzygminne. Dotacja będzie przyznawana na targowiska usytuowane w miejscowościach liczących nie więcej niż 50 tysięcy mieszkańców.

Maksymalna wartość pomocy na realizację projektów dotyczących budowy lub modernizacji targowisk w jednej gminie, w okresie realizacji programu nie może przekroczyć 1 miliona złotych. Przy czym dofinansowanie unijne ma wynosić maksymalnie 75% kosztów kwalifikowanych inwestycji.

W ramach programu „Mój rynek” ma powstać 80 nowych targowisk, a 200 już istniejących ma zostać wyremontowanych. Organizacją naborów i rozdziałem dotacji zajmą się urzędy marszałkowskie.

Na Mazowszu jeszcze w tym roku ruszy budowa kilkudziesięciu nowoczesnych, oświetlonych targowisk. Do wydania jest 25,6 mln zł. Nabór wniosków w Urzędzie Marszałkowskim trwa od 29 września do 23 listopada 2011 r.

Jak będą wyglądać targowiska po zakończeniu tych inwestycji? Przede wszystkim będą miały utwardzone podłoże i być zapewniające bezpieczeństwo oświetlenie. Muszą być również wyposażone w sanitariaty i być przyłączone do sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz elektroenergetycznej. Minimum połowę ich powierzchni handlowej zajmą zadaszone stoiska. Przy każdym targowisku powstaną także parkingi.

Planowany jest również podział targowisk na sekcje, by kupujący łatwiej mogli znaleźć szukane produkty. Minimum połowę miejsca zajmą produkty rolno-spożywcze. Każde targowisko zostanie opatrzone nazwą „Mój Rynek”.

Tadeusz Nalewajk
podsekretarz stanu
Ministerstwo Rolnictwa
i Rozwoju Wsi

Na targach możemy kupić lokalne, zdrowe i tradycyjne produkty. Chciałbym, aby dzięki środkom unijnym targowiska stały się nowoczesne, przyjazne dla kupujących, ale i sprzedających.

Obecnie stan wielu targowisk nie jest zadowalający. W wielu miejscach brakuje zadaszenia, chodników czy oświetlenia. Szansą na poprawę tej sytuacji są środki unijne w ramach Programu Rozwoju

Polak, Węgier dwa bratanki...

Krajowa Rada Izb rolniczych 24 września w Spale, podpisała porozumienie o współpracy z Węgierską Izbą Rolniczą.

W celu poprawy konkurencyjności węgierskiego i polskiego sektora rolniczego i zapewnienia skutecznej ochrony interesów międzynarodowych, samorządy rolnicze zadeklarowały wolę do współpracy i wspólnego działania w procesie podejmowania decyzji polityki rolnej Unii Europejskiej.

W duchu powiązanej w wielu punktach przeszłości historycznej Polski i Węgier, tradycyjnej przyjaźni polsko-węgierskiej i wspólnych interesów obu krajów w rolnictwie, KRIR

oraz Węgierska Izba Rolnicza uznały za konieczne i pożądane rozszerzenie współpracy, wzmocnienie stosunków zawodowych oraz koordy-

nację działań w międzynarodowej reprezentacji interesów.

WOP

Najważniejsze jest rolnictwo

Tymi słowami Poseł Stanisław Kalemba rozpoczął w dniu 8 września konferencję prasową, której tematem było uchwalenie przez Sejm Ustawy o Gospodarowaniu Nieruchomościami Rolnymi Skarbu Państwa.

Nowa ustawa daje możliwość wyłączenia przy zakupie gruntów 30% na powiększenie gospodarstw rodzinnych. Jeżeli dzierżawca nie wyrazi zgody, to umowa wygasa po czasie, na jaki została podpisana. Jak

powiedział Poseł Stanisław Kalemba, w 2016 roku kończy się ochrona gruntów przed wykupem przez obcokrajowców.

Zamierzeniem tej ustawy jest trwałe rozdysponowanie jak największej ilości gruntów będących w posiadaniu Agencji Nieruchomości Rolnych. Do tej pory z 4,7 mln ha, które Agencja przejęła w 1995 roku rozdysponowano 2,5 mln ha, a zatem pozostało ok. 2,2 mln ha.

Należy również podkreślić, że Komisja Europejska po usilnych

staraniach Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyraziła zgodę na kredyty preferencyjne na zakup ziemi do 2013 roku.

Ustawa ta również umożliwiła kupno ziemi bez przetargu tym rolnikom, których grunty bezpośrednio graniczą z ziemią z zasobów ANR przeznaczoną do sprzedaży.

Marta Ceglarek
WIR

Po przerwie wakacyjnej swoją pracę wznowił Parlament Europejski. W dniu 30 sierpnia odbyło się pierwsze, powakacyjne posiedzenie Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Głównym tematem, który został podniesiony, był budżet na rok 2012. Jak zawsze każde państwo chce uzyskać dla siebie jak najlepsze warunki finansowe, a w szczególności dotyczy to państw objętych kryzysem finansowym, wobec których zostaną zmienione niektóre przepisy dotyczące zarządzania finansowego. Nie musimy się jednak obawiać, że państwa te otrzymają wyższe kwoty kosztem innych państw. Rozwiązanie jest bardzo proste i polega na zmniejszeniu współfinansowania przez kraje pogrążone w kryzysie, a co za tym idzie, zmniejszenie liczby projektów wdrażanych w tych krajach.

Widziane z Brukseli

Okres powakacyjny to także druga połowa polskiej prezydencji w Unii Europejskiej, która rozpoczęła się od mocnego, polskiego akcentu – nadania imienia "Solidarności 1980" esplanadzie przed Parlamentem Europejskim. Jest to wyraz uhonorowania polskiego wkładu w zapoczątkowanie demokratycznych przemian w Europie Środkowo-Wschodniej. Na uroczystości obecni byli **Jerzy Buzek**, **Donald Tusk**, **Jose Manuel Barroso**, marszałek Senatu **Bogdan Borusewicz**, a także były premier **Tadeusz Mazowiecki** oraz szef NSZZ "Solidarność" **Piotr Duda**.

W dniach od 12 do 15 września miało miejsce kolejne posiedzenie plenarne w Strasburgu. Odbyło się ono w czasie toczącej się w całej Europie, wzmożonej dyskusji dotyczącej kryzysu ekonomicznego. Ważnym akcentem sesji było wystąpienie Prezydenta RP **Bronisława Komorowskiego**, który wezwał do zacieśnienia integracji europejskiej. Prezydent stwierdził, że kryzysowi może sprostać tylko zjednoczona Europa, podkreślił także istotę obrony idei wspólnej waluty i wspólnego rynku. Poruszony został również temat dotyczący surowców naturalnych, w tym temat gazu łupkowego, który jest ostatnio w Polsce tematem bardzo popularnym.

We wtorek 20 września z inicjatywy posła do PE **Czesława Siekierskiego** w Parlamencie Europejskim odbyła się konferencja pt. "Rolnictwo Polskie w Unii Europejskiej – Kierunki Rozwoju, Doświadczenia i Przyszłość WPR". W konferencji wzięli udział członkowie środowisk naukowych SGGW w Warszawie, Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie i Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Obecni byli również pracownicy Stałego Przedstawicielstwa Rzeczypospolitej Polskiej przy UE w Brukseli, przedstawiciele Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi Komisji Europejskiej, a także reprezentanci organizacji zajmujących się tematyką rolną z siedzibą w Brukseli oraz europosłowie. Głównymi tematami poruszonymi na konferencji były: Wspólna Polityka Rolna oraz polityka spój-

ności po roku 2013. Dyskusja miała bardzo żywy przebieg, wygłoszone zostały referaty pracowników naukowych, padło wiele ciekawych pytań oraz nie mniej ciekawych odpowiedzi.

Polska prezydencja to nie tylko przewodnictwo w Radzie Unii Europejskiej, ale także szansa na promocję polskich produktów regionalnych oraz samych regionów, które dzięki dobrej promocji mogą stać się celem wielu europejskich inwestorów. We wrześniu promowały się między innymi województwa podkarpackie, opolskie i małopolskie. Świetna oprawa, interesujące wystawy, koncerty polskich zespołów oraz niemająca sobie równych polska kuchnia z pewnością przyczynią się do popularyzacji Polski w innych krajach Wspólnoty.

Duże zainteresowanie wśród pracowników Parlamentu Europejskiego wzbudziła akcja "Jabłko Łąckie". Polska, jako wiodący producent jabłek w Europie stawia na promocję regionalnych odmian i wytworów, które są coraz liczniej wpisywane na listę produktów regionalnych, dzięki której podlegają ochronie nazwy pochodzenia w całej Unii Europejskiej.

Oby kolejne miesiące prezydencji przyniosły równie skuteczną, owocną i pozytywnie odbieraną promocję naszego kraju.

Jarosław Kalinowski
– poseł
do Parlamentu Europejskiego

Z korzyścią dla gospodarstw rodzinnych

W piątek 16 września Sejm RP przyjął ustawę o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa. Celem nowelizacji ustawy jest przede wszystkim przyspieszenie procesu prywatyzacji państwowych gruntów z korzyścią dla gospodarstw rodzinnych. Służyć mają temu przede wszystkim wyłączenia z dużych obszarowo (powyżej 429 ha) dzierżawionych nieruchomości 30% powierzchni użytków rolnych będących przedmiotem dzierżawy, a następnie ich sprzedaż rolnikom indywidualnym na bardzo korzystnych warunkach w celu powiększenia gospodarstw rodzinnych.

Do sprzedaży powinno trafić około 150 tysięcy hektarów gruntów w skali całego kraju.

Według informacji uzyskanych z ANR, najwięcej gruntów zostanie

skie (ok. 16 tys. ha) i opolskie (ok. 15 tys. ha).

Natomiast najmniej wyłączeń powierzchniowo byłoby w województwach: świętokrzyskim (ok. 150 ha), małopolskim (200 ha), mazowieckim i podlaskim (po 500 ha).

Z kolei do „średniaków” należą: pomorskie (12 500 ha), kujawsko-pomorskie (11 000 ha), lubuskie (9000 ha), lubelskie (2500 ha), śląskie (1000 ha), łódzkie i podkarpackie (po 800 ha).

W związku z tym, że na koniec sierpnia 2011 r. w dzierżawie znajdowało się niecałe 1,54 mln ha, to szacunki w odniesieniu do poszczególnych województw będą odpowiednio niższe.

Wbrew pierwotnym obawom, decyzje o terminie wyłączeń będą

uwzględniały m.in. zaangażowanie dzierżawców w programy unijne, w tym rolnośrodowiskowe. Agencja nie będzie dokonywała wyłączeń w gospodarstwach uczestniczących w takich programach do czasu ich zakończenia.

W ocenie ANR, ustawa uściśla definicję rolnika indywidualnego tak, aby w przyszłości rzeczywicie to on mógł korzystać z oferty do niego kierowanej na organizowanych przetargach ograniczonych (5-letni meldunek, samodzielne wykonywanie prac w gospodarstwie itd.).

Inne ważne, przede wszystkim z punktu widzenia Agencji, uregulowania, to przede wszystkim możliwość wykorzystania przez ANR danych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

(m.in. ewidencja wniosków o przyznanie płatności bezpośrednich), nałożenie na bezumownych użytkowników (użytkujących państwowe grunty bez stosownej umowy z Agencją – ocenia się, że obecnie bezumownie użytkowanych jest ok. 20 tys. ha państwowych gruntów na terenie całej Polski) obowiązku zapłaty na rzecz Agencji 5-krotności czynszu, który byłby należny od tej nieruchomości, gdyby była ona przedmiotem umowy dzierżawy po przeprowadzeniu przetargu oraz w celu szerszego upowszechniania informacji o sprzedaży nieruchomości z ZWRSP. Agencja będzie miała obowiązek publikacji wykazów w siedzibach izb rolniczych na terenie całego kraju.

WOP

14,5 miliarda złotych wypłaci ARiMR rolnikom w ramach dopłat bezpośrednich za 2011 r.

Europejski Bank Centralny ogłosił 30 września br. oficjalny kurs euro, zgodnie z którym będą przeliczane i wypłacane dopłaty bezpośrednie za 2011 rok. **Kurs ten wynosi 4,4050 złotych za euro.** Kursy przeliczeniowe obowiązują we wszystkich państwach członkowskich, w których oficjalną walutą nie jest euro. W tym roku przyjęty kurs jest bardziej korzystny niż w roku ubiegłym, kiedy wynosił on 3,9847 zł za euro, ponieważ jest on wyższy o ponad 42 grosze. Łączna kwota przeznaczona na dopłaty bezpośrednie w Polsce za 2011 r. wynosi

Pieniądze dla rolników

ponad 3,3 miliarda euro, co po przeliczeniu na walutę narodową daje ponad 14,5 miliarda złotych. 80% tej kwoty rolnicy otrzymają z budżetu UE a pozostałe 20% sfinansowane zostanie z budżetu krajowego. W stosunku do roku ubiegłego kwota na dopłaty bezpośrednie jest wyższa o ponad 1,5 mld zł.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotował już projekty stosownych rozporządzeń w sprawie stawek poszczególnych dopłat, które zakładają określenie stawek płatności na maksymalnym dopuszczalnym poziomie, tj.:

- jednolita płatność obszarowa (JPO) – **710,57 zł/ha;**
- uzupełniająca płatność podstawowa – do powierzchni innych roślin i do powierzchni gruntów ornych, na których nie jest prowadzona uprawa roślin – **274,21 zł/ha;**
- płatność uzupełniająca do powierzchni uprawy chmielu, do której przyznano płatność uzupełniającą do powierzchni uprawy chmielu za 2006 r. (płatność niezwiązana z produkcją) – **1 476,08 zł/ha;**

- płatność do powierzchni roślin przeznaczonych na paszę, uprawianych na trwałych użytkach zielonych (płatności zwierzęce) – **396,14 zł/ha;**
- oddzielna płatność z tytułu owoców i warzyw (płatność do pomidorów) – **173,33 zł/tonę;**
- przejściowe płatności z tytułu owoców miękkich – **1 762,00 zł/ha;**
- płatność cukrowa – **55,60 zł/tonę;**
- płatność do krów – **410,03 zł/sztukę;**

- płatność do owiec – **102,69 zł/sztukę;**
- specjalna płatność obszarowa do powierzchni uprawy roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych – **219,19 zł/ha.**

Trzeba podkreślić, że ostateczne wysokości stawek, według których Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa będzie naliczała rolnikom płatności bezpośrednie za 2011 r., będą znane po opublikowaniu przez MRiRW stosownych rozporządzeń.

ARiMR, zgodnie z przepisami, rozpocznie wypłatę płatności bezpośrednich od 1 grudnia 2011 r.

ARiMR

Wydłużenie ważności opryskiwaczy

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi zgodziło się na propozycję Krajowej Rady Izb Rolniczych wydłużenia ważności badań technicznych dla nowych opryskiwaczy.

Obecnie, zgodnie z zapisami ustawy o ochronie roślin, badania te muszą być przeprowadzane 3 lata od kupna i kolejne w odstępach nie dłuższych niż 3 lata.

Krajowa rada zasugerowała, że niesłusznie taki sam okres badań obowiązuje sprzęt

nowy i używany. Należy bowiem pamiętać, że nowe maszyny są konstruowane i sprzedawane zgodnie z normami europejskimi i nie ma – zdaniem KRIR – potrzeby tak częstych badań sprzętu wcześniej nieeksploatowanego.

Propozycja Krajowej Rady Izb Rolniczych zostanie zatem uwzględniona w projekcie ustawy o środkach ochrony roślin.

IRO

Wspólna deklaracja Młodych Rolników w sprawie WPR po 2013r.

My, młodzi rolnicy UE uważamy, że reforma WPR musi być reformą prawdziwą, dzięki której WPR stanie się prosta, sprawiedliwa, zorientowana na rynek, trwała i niepodważalna. Będzie to możliwe dzięki następującym działaniom:

1. Odejście od kryteriów historycznych i ustanowienie nowych, obiektywnych kryteriów wsparcia w ramach krajowych kopert WPR
2. Utrzymanie modelu dwóch filarów – WPR
3. WPR musi być wspólnotową polityką bez możliwości dalszego wsparcia w I filarze z budżetów krajowych
4. Przedłużenie możliwości stosowania systemu jednolitej płatności obszarowej (SAPS), a także tworzenie instrumentów towarzyszących na rzecz konkretnych problemów regionów i sektorów
5. Uproszczenie WPR, w tym płatności bezpośrednich, dokonanie przeglądu systemu wzajemnej zgodności, przy jednoczesnym utrzymaniu dotychczasowego poziomu ochrony środowiska

6. Nowe działania, takie jak zazielenienie dopłat bezpośrednich nie mogą prowadzić do wzrostu kosztów administracyjnych i pogorszenia konkurencyjności europejskiego rolnictwa wobec państw trzecich

7. Stosowanie wyższego wsparcia bezpośredniego dla młodych rolników w ramach dopłat bezpośrednich oraz pomocy inwestycyjnej na rozpoczęcie działalności w II filarze WPR

8. Modernizacja istniejących instrumentów zarządzania rynkiem (np. interwencji) jako części „siatki bezpieczeństwa” oraz dostosowanie ich do nowych okoliczności, w tym rozwoju rynku

9. Wspieranie innowacyjnych rozwiązań w zakresie finansowania zapobiegania i zarządzania katastrofami, a także epidemii chorób zwierząt i roślin, wspólne rozpatrywanie inicjatyw UE związanych z innowacyjnymi rozwiązaniami

10. Zagwarantowanie jednolitej kontroli produktów rolnych wprowadzanych na rynek UE oraz wywieranie nacisku na jakość produktów żywnościowych pochodzących z importu oraz standardy produkcji w państwach trzecich

Związek Zawodowy
Centrum Narodowe Młodych Rolników
Związek Młodzieży Wiejskiej

Nowe płatności do tytoniu i owoców miękkich

Resort rolnictwa przyjął 29 września br. projekt ustawy o zmianie ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, który przewiduje wprowadzenie w latach 2012-2013 nowej płatności do tytoniu wysokiej jakości oraz oddzielnej płatności do owoców miękkich.

Płatnością do tytoniu objęty będzie tytoń spełniający określone wymagania jakościowe, wyprodukowany w rejonie uprawy tytoniu. Płatność ta przysługiwać będzie rolnikom, którzy spełniają warunki do przyznania jednolitej płatności obszarowej i złożyli wniosek o przyznanie tej płatności, a ponadto zawarli umowy na uprawę tytoniu lub umowy kontraktacji w ramach umów na uprawę tytoniu (w przypadku grup producentów tytoniu) z zatwierdzonym pierwszym przetwórcą surowca tytoniowego.

Program poprawy jakości produktów rolnych w sektorze tytoniu zakłada wykorzystanie na ten cel blisko 30 mln euro rocznie z budżetu

UE. Wysokość stawek płatności będzie różnicowana pomiędzy poszczególnymi grupami odmian tytoniu i określana proporcjonalnie do uzyskanej ceny skupu. Średnie stawki płatności dla poszczególnych grup odmian tytoniu mogą wynieść: 1,96 euro/kg dla tytoniu typu Virginia; 2,16 euro/kg dla tytoniu typu Burley; 0,85 euro/kg dla tytoni ciemnych.

Ponadto projekt ustawy zmienia przepisy dotyczące płatności do owoców miękkich (malin i truskawek), które od 2012 r. będą realizowane w formie niezwiązanej z produkcją. Nowa płatność będzie przysługiwała rolnikom, którzy uprawiali maliny i truskawki w 2008 r., i którzy uzyskali przejściowe płatności do owoców miękkich za ten rok. W 2012 r. na płatności te możliwe będzie przeznaczenie kwoty 19 mln euro (w tym 11,04 mln euro z budżetu UE).

MR i RW

Jak walczyć o środki finansowe udzielane przez ARiMR?

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa powstała w celu wspierania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich i jest jedną z głównych agencji płatniczych tego rodzaju w kraju, której beneficjentami, a więc uprzywilejowanymi, są rolnicy, mieszkańcy wsi, przedsiębiorcy i samorządy lokalne. ARiMR udziela też pomocy podmiotom z sektora rybackiego. Swoje zadania ARiMR realizuje poprzez płatności bezpośrednie, jak i w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Płatności bezpośrednie są instrumentem wsparcia dochodów rolników. Wsparcie finansowe udzielane jest rolnikom proporcjonalnie do powierzchni upraw i posiadanych stad zwierząt. Natomiast Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 umożliwi kontynuację procesu modernizacji oraz rozwoju polskiej gospodarki żywnościowej i wsi, rozpoczętego w minionych latach.

Składanie wniosku i wydanie decyzji

Zasadniczym kryterium przyznawania pomocy finansowej uprawnionemu rolnikowi jest złożenie kompletnego wniosku wraz z wymaganymi załącznikami.

W rzeczywistości etap ten jest problemowy, mając na uwadze złożony charakter wniosku oraz nieprecyzyjne przepisy Rozporządzeń Unijnych.

Przyznanie płatności, czy to w ramach płatności bezpośredniej, czy też w ramach PROW, dokonywane jest w drodze decyzji administracyjnej, którą wydaje właściwy organ I instancji, bądź to kierownik Biura Powiatowego ARiMR, bądź też dyrektor Oddziału Regionalnego. Proces decyzyjny przyznawania płatności realizowany jest w oparciu o przepisy kodeksu postępowania administracyjnego i wymaga podejmowania czynności, o których mowa w tym kodeksie.

Organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań. Odstąpienie od tej zasady jest możliwe jedynie w ściśle określonych przypadkach. Organy administracji publicznej powinny wyjaśniać stronom zasadność przesłanek, którymi kierują się przy załatwianiu sprawy.

Odwołanie od niekorzystnej decyzji

Jednakże w rzeczywistości znacząca część rolników nie korzysta z przysługujących uprawnień, nie bierze czynnego udziału w sprawie, nie zaznajamia się z aktami prowadzonego postępowania administracyjnego i nie wnosi odwołań do organów II instancji, bądź też skarg do właściwych Sądów Administracyjnych. Pamiętaj zatem należy, iż od decyzji wydanej przez organ I instancji – kierownika

Biura Powiatowego ARiMR, bądź też dyrektora Oddziału Regionalnego – stronie służy odwołanie.

Odwołanie wnosi się do właściwego organu II instancji za pośrednictwem organu, który wydał tę decyzję. W przypadku ARiMR organem odwoławczym będzie od decyzji kierownika Biura Powiatowego – dyrektor Oddziału Regionalnego, zaś od decyzji dyrektora Oddziału Regionalnego – prezes ARiMR.

Odwołanie wnosi się w terminie czternastu dni od dnia doręczenia decyzji stronie, a gdy decyzja została ogłoszona ustnie – od dnia jej ogłoszenia stronie.

W przypadku negatywnego rozstrzygnięcia dla strony, utrzymania w mocy decyzji organu I instancji, stronie przysługuje skarga do właściwego Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Skargę tę wnosi się w terminie trzydziestu dni od dnia doręczenia skarżącemu rozstrzygnięcia w sprawie. Przepisy k.p.a. regulują także zasady i tryb wnoszenia skargi kasacyjnej do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Bowiemy od wydanego przez wojewódzki sąd administracyjny wyroku lub postanowienia kończącego postępowanie w sprawie przysługuje skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego, skarga kasacyjna powinna być sporządzona przez adwokata lub radcę prawnego, zatem wymaga ona zastępstwa prawnego już na etapie sporządzenia i wnoszenia tegoż środka zaskarżenia.

Zawiłość przepisów oraz brak wolnego czasu na aktywny udział w przedłużających się postępowaniach administracyjnych, skutkuje zazwyczaj obniżeniem, a nawet pozbawieniem uprawnionego beneficjenta należnej dopłaty. Niejednokrotnie rolnicy, producenci rolni, osoby prowadzące działalność gospodarczą w wielość wszystkich obowiązków, nie są w stanie skutecznie występować przed organami administracyjnymi czy też sądami. Dochodzi także od

opóźnienia we wniesieniu środka odwoławczego, czy też złożenia pisma procesowego w Sądzie.

Lepiej zapobiegać niż leczyć

Podstawowym rozwiązaniem w przypadku korzystania z pomocy ARiMR jest dokładne zapoznanie się z umową oraz ściśle przestrzeganie jej ustaleń. W przypadku, gdy jednak pojawia się niekorzystna dla wnioskodawcy/beneficjenta – rolnika, zasadne staje się korzystanie z pomocy wyspecjalizowanych prawników, którzy wykorzystując doświadczenie w zakresie postępowania administracyjnego, znajomość obowiązujących przepisów prawnych jak i utrwalone orzecznictwo Sądów Administracyjnych, będą w stanie skutecznie reprezentować beneficjentów zarówno przed organami, jak i sądami administracyjnymi.

Skuteczne dochodzenia dopłat w ramach funduszy unijnych wymaga dogłębnej i szczegółowej analizy obowiązujących przepisów rozporządzeń i innych niezbędnych dokumentów. Przepisy te nakładają na beneficjentów szereg obowiązków, które muszą oni spełnić zarówno w dacie uzyskania płatności, jak i przez precyzyjnie ustalony okres. Niedotrzymanie któregośkolwiek z warunków programu płatnościowego skutkuje bądź to obniżeniem części dopłaty, a w wielu wypadkach nawet wstrzymaniem ich dalszej wypłaty oraz obowiązkiem zwrotu dotychczas otrzymanych środków pieniężnych. W tym też zakresie ARiMR prowadzi intensywne działania windykacyjne, niezasadnie pobranych dopłat pieniężnych.

Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania podkreślić należy, że wprawdzie korzyści, jakie może uzyskać beneficjent w

ramach pozyskiwanych środków są znaczące, tym niemniej jednak wymaga to należytego zaangażowania ze strony uprawnionego podmiotu – rolnika uzyskującego wsparcie, już od pierwszych etapów pozyskiwania tychże środków unijnych. Zasadne zatem staje się korzystanie w ramach realizacji danego projektu z fachowego doradztwa prawnego, które zdaje się być niezbędne, aby skutecznie pozyskiwać środki pieniężne oraz szybko reagować na niekorzystne dla beneficjenta zdarzenia (odmowna decyzja, wstrzymanie dofinansowania, żądanie zwrotu pobranych dopłat).

Analizując ilość spraw, które trafiają pod rozważenie przez Wojewódzkie Sądy Administracyjne (ponad 3200 orzeczeń dotyczących subwencji unijnych, w tym m.in. około 2000 dotyczących płatności obszarowych¹), stwierdzić należy, że problematyka dopłat przyznawanych przez ARiMR jest wysoce skomplikowana. Osiągnięcie pełnego sukcesu, jakim jest pozyskanie planowanych środków pieniężnych, wymaga z jednej strony konsekwencji w realizacji stawianych sobie celów zadaniowych na każdym z etapów, z drugiej zaś strony niejednokrotnie uzależnione jest od szerokiego wsparcia prawnego w ramach prowadzonych postępowań administracyjnych i sądowych. Uświadomić sobie zatem należy potrzebę korzystania z profesjonalnego doradztwa prawnego w pozyskiwaniu środków unijnych zarówno w zakresie realizacji projektów ARiMR, jak i w odniesieniu do innych podmiotów przyznających pomoc finansową.

Piotr Organka
Radca prawny w kancelarii
adwokackiej
„OBLIGO” Sieczkowski i Spółka
Kancelaria Adwokacka sp. k.

¹ Źródło: statystyki NSA <http://www.nsa.gov.pl>

Spółki strategiczne ANR

Ważne miejsce w działalności Agencji Nieruchomości Rolnych zajmuje nadzór właścicielski nad 47 spółkami hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich (hodowla roślin – 8, hodowla zwierząt gospodarskich – 21, hodowla koni i stada ogierów – 8), mającymi szczególne znaczenie nie tylko dla polskiego rolnictwa, ale dla całej gospodarki narodowej. Spółki ANR odgrywają między innymi dominującą rolę w hodowli roślin w Polsce. W 2010 roku posiadały ponad 50% udziałów wśród odmian roślin rolniczych i ponad 60% wśród odmian roślin warzywnych pochodzących z krajowej hodowli, wpisanych do Rejestru Odmian.

Gospodarują one na areale 117,2 tys. ha, przy czym 4,5 tys. ha gruntów jest ich własnością, a pozostałe to grunty dzierżawione od Agencji.

Jak informuje Biuro Prasowe ANR, podstawowym celem tych spółek jest właściwa realizacja programów hodowlanych oraz kreowanie postępu biologicznego w

produkcji roślinnej i zwierzęcej tak, aby najpełniej zaspokoić potrzeby polskiego rolnictwa. Ich celem jest utrzymanie i rozwój krajowej hodowli roślin i zwierząt, zapewnienie polskiemu rolnictwu dostępu do materiału nasiennego roślin i materiału zarodowego zwierząt o cechach odpowiadających regionalnym warunkom środowiskowym. Ponadto własne, krajowe programy hodowlane mają także znaczenie strategiczne, ponieważ niezależnie od ewentualnych chorób czy epidemii w innych krajach, jak również pozwalają realizować własne cele hodowlane, które nie zawsze są zbieżne z celami zagranicznych firm hodowlanych. Gwarantują one także bezpieczeństwo żywnościowe kraju i stabilizację cen materiału nasiennego i zarodowego.

W minionym roku został zrealizowany I etap procesu konsolidacji spółek strategicznych ANR. W wyniku przeprowadzonych działań restrukturyzacyjnych zmniejszono liczbę spółek nadzorowanych przez ANR (początkowo było ich 57). Dzia-

łania te doprowadziły do stworzenia warunków do dalszego funkcjonowania i wykonywania określonych zadań hodowlanych przez spółki oraz przyczyniły się do poprawy ich konkurencyjności. W konsekwencji obniżono koszty hodowli, równocześnie zwiększając udział produkcji tych spółek w rynku. W efekcie wynik finansowy netto spółek, nad którymi nadzór właścicielski pełni ANR zwiększył się w 2009 roku o 16,2% w porównaniu do roku 2008 (z 37,5 mln zł do 43,6 mln zł).

Natomiast w 2010 r. wynik finansowy netto spółek wyniósł 75 mln zł i był o 60% wyższy od osiągniętego w 2009 r. W ocenie ANR w ostatnich latach spółki wykonały ogromny skok cywilizacyjny. Zrealizowały wiele zadań inwestycyjnych i restrukturyzacyjnych, które umożliwiły – z jednej strony – dostosowanie do nowych wymogów nałożonych na przedsiębiorstwa rolne, a z drugiej zaś, przygotowanie do konkurencyjności na poszerzonym rynku unijnym.

WOP

Utrzymać bezpłatną pomoc żywnościową dla najuboższych

Zarząd Krajowej Rady Izby Rolniczych 3 października zwrócił się do Komitetów Copa-Cogeca z prośbą o wsparcie stanowiska Polski w sprawie kontynuacji w kolejnych latach unijnego programu bezpłatnej pomocy żywnościowej dla najuboższych.

Program ten od przeszło 20 lat, nie tylko przyczynia się do realizacji ważnych celów Wspólnej Polityki Rolnej, ale także przyczynia się do budowy społeczeństwa obywatelskiego, do rozwoju społecznego. Obecny program umożliwia przekazywanie żywności z zapasów interwencyjnych na rzecz wyznaczonych organizacji, które rozprowadzają ją wśród osób najbardziej potrzebujących w Unii Europejskiej.

W ocenie samorządu rolniczego przeciwnicy programu nie mają żadnych podstaw, aby zasłaniać się kwestiami prawnymi czy technicz-

nymi. Zdaniem KRIR należy aktywnie ograniczać dysproporcje „równości”, a szczególnie biedę. W budżecie unijnym zarezerwowana jest kwota 500 mln euro rocznie, a realizacja programu kosztuje rocznie jednego obywatela zaledwie 1 euro. Dlatego też, jak podkreślają przedstawiciele Krajowej Rady Izby Rolniczych, pomoc ta jest tak bardzo ważna, a przy tym tak niewiele kosztuje.

Aktualnie z unijnej, bezpłatnej pomocy żywnościowej korzysta 18 milionów osób. Są to nie tylko ludzie bezrobotni, bezdomni, migranci, osoby w podeszłym wieku, upośledzeni społecznie, ludzie w różny sposób poszkodowani przez los, ale także rodziny wielodzietne i osoby samotnie wychowujące dzieci. Ponad 80 milionów osób jest zagrożona ubóstwem w UE, w tym 20 milionów dzieci.

WOP

Pod patronatem Prezydenta RP

Konferencja Rolnicza

Ameryka Północna – Unia Europejska

Dzięki swojej aktywności na forum Komitetów Copa-Cogeca, Krajowa Rada Izb Rolniczych, jako pełnoprawny członek Komitetu Copa, została wybrana na lidera projektu do organizacji odbywającej się co 2 lata, a co 4 lata w Europie, Konferencji Rolniczej Ameryka Północna-Unia Europejska.

35. edycja tej konferencji odbędzie się w dniach 24 – 26 października bieżącego roku w hotelu Sofitel w Warszawie. W obradach uczestniczyć będą rolnicy z Europy i Ameryki, a także przedstawiciele Komisji Europejskiej zaproszeni przez Komitety Copa-Cogeca oraz europarlamentarzyści.

Wśród zaplanowanych wstępnie tematów obrad znalazł się m.in. przegląd rozwoju polityki rolnej na obu kontynentach, obecna sytuacja i rozwój światowej polityki handlowej produktami rolnymi, funkcjonowanie łańcucha żywnościowego, a także możliwości stabilizacji cen surowców rolnych.

Zdaniem Wiktora Szmulewicza, prezesa KRIR konferencja ta doskonale wpisuje się w zakres czasowy Przewodnictwa Polski w Unii Europejskiej stwarzając znakomitą, dodatkową okazję do promocji naszego kraju i jego rangi w całej Wspólnocie.

Reforma WPR wiąże się również bezpośrednio z kolejnym z priorytetów Prezydencji polskiej, tj. wzmocnieniem rynku wewnętrznego UE. Zgodnie z przyjętymi założeniami, polskie działania będą się koncentrować m.in. na rozpoczęciu dyskusji nad pogłębianiem liberalizacji usług na rynku wewnętrznym, regulacjach dotyczących sektora finansowego lub znoszeniu barier w handlu. W celu analizy tego zagadnienia z punktu widzenia sektora rolnego w konferencji przewidziana została sesja plenarna poświęcona kwestiom handlu międzynarodowego w ramach WTO i porozumień bilateralnych/regionalnych i faktycznego wpływu na tę gałąź gospodarki UE.

Program

35. Konferencja Rolnictwa Ameryki Północnej i Unii Europejskiej

„Jaki kierunek dla polityk rolnych?”

24–26 Października 2011 r.

Poniedziałek, 24 października

18:30 – 19:30 Rejestracja uczestników
19:30 – 21:30 Przyjęcie powitalne

Wtorek, 25 października

07:30 – 08:30 Śniadanie
08:30 – 09:15 **Otwarcie Konferencji**
Gerd SONNLEITNER, przewodniczący COPA
Paolo BRUNI, przewodniczący COGECA
Ron BONNETT, przewodniczący Kanadyjskiej Federacji Rolniczej
Bob STALLMAN, przewodniczący American Farm Bureau Federation
Juan Carlos CORTES GARCIA, przewodniczący Consejo Nacional Agropecuario
Wiktor SZMULEWICZ, prezes Krajowej Izby Rolniczych
09:15 – 09:45 **Oficjalne powitanie**
Przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa itp.

Sesja 1: Przegląd wydarzeń w polityce rolnej

Prezentacja najważniejszych wydarzeń politycznych związanych z gospodarką i polityką rolną w każdym z państw/regiónów. Przewodniczący Światowej Organizacji Rolników – wydarzenia w ramach FAO i ONZ (np. zmiany klimatu). Dyskusja będzie miała na celu pokazanie punktów wspólnych oraz najważniejszych rozbieżności w politykach rolnych.

UE i Ameryka Północna, przewodniczący wspólnie:
09:45 – 10:05 Prezentacja sytuacji światowej polityki rolnej: Przewodniczący Światowej Organizacji Rolników
10:05 – 11:05 Przegląd wydarzeń w UE: Gerd SONNLEITNER
Przegląd wydarzeń w USA
Przegląd wydarzeń w Kanadzie
Przegląd wydarzeń w Meksyku
11:05 – 11:30 Pytania i dyskusja
11:30 – 11:45 Przerwa na kawę

Sesja 2: Ocena obecnej polityki handlowej i jej przyszły kierunek – WTO i porozumienia dwustronne/regionalne

Prezentacja głównych wydarzeń w negocjacjach WTO. Ocena zakończenia rundy Doha, czy też wezwanie do otwarcia nowej rundy w nowym zakresie. Porozumienia dwustronne – powinny uzupełniać czy zastępować negocjacje wielostronne? Czy realne jest zawieranie ambitnych porozumień dwustronnych pomiędzy krajami rozwiniętymi?

11:45 – 12:05

UE i Ameryka Północna przewodniczący wspólnie:

Perspektywa europejska Lorenzo RAMOS, 1. wiceprzewodniczący Copa
Perspektywa Ameryki Północnej
Pytania i dyskusja
Obiad

Sesja 3: Rynek instrumentów pochodnych a stabilność cen

Powiązania między rynkiem finansowym a fizycznym, szczególnie niestabilność, stanowią temat poważnej debaty. W listopadzie G20 ma przedstawić propozycję. Możemy wymieniać się poglądami na temat głównych czynników wywołujących niestabilność rynku fizycznego oraz tego, w jaki sposób zmierzyć się z wyzwaniami stojącymi przed rolnikami (zmienność cen, przewidywania ram gospodarczych, zarządzanie podażą i popytem). Głównym tematem sesji powinny być konkretne propozycje mające na celu zapewnienie dobrego funkcjonowania rynku finansowego (terminowego) dla towarów rolnych.

14:30 – 14:50

UE–Ameryka Północna, przewodniczący wspólnie:

Perspektywa Ameryki Północnej
Perspektywa europejska: Albert Jan MAAT, wiceprzewodniczący Copa
Dyskusja
Przerwa na kawę,

Sesja 4: „Łańcuch żywnościowy: jak zapewnić wyższe dochody rolnikom?”

Działanie łańcucha dostaw żywności jest kluczową kwestią w ostatnich latach. Stanowi temat licznych opublikowanych raportów, komunikatów Komisji i rekomendacji. Jednakże mimo tych działań, nie odnotowano pozytywnych zmian w dochodach rolników, a nieuczciwe praktyki handlowe prowadzące do nadużyć nadal są stosowane w łańcuchu żywnościowym. W czasie sesji powinno się określić kluczowe tematy oraz materialne instrumenty, które mogłyby przyczynić się do poprawy pozycji rolników w łańcuchu żywnościowym, a przez to doprowadzić do zwiększenia ich dochodów.

16:15 – 16:30

UE–Ameryka Północna wspólnie przewodniczący:

Przedstawiciel dystrybutorów
Perspektywa europejska: Paolo BRUNI
Perspektywa Ameryki Północnej
Dyskusja
Kolacja

16:30 – 16:45

16:45 – 17:00

17:00 – 17:30

Środa, 26 października

07:00 – 08:30 Śniadanie,
Sesja 5: Biomasa/kryteria użytkowania gruntów i zrównoważonego rozwoju: Rozwiązania dla gospodarstw

Temat udziału sektora rolnictwa w łagodzeniu zmian klimatu jest ciągle aktualny na szczeblu światowym. ONZ i FAO opracowują naukową bazę danych dotyczących emisji CO₂ oraz wpływu pośredniej zmiany użytkowania gruntów.

Sesja powinna stworzyć możliwość wymiany poglądów na temat kryteriów zrównoważonego rozwoju, przedstawienie najnowszych wydarzeń w sprawie obliczania pośredniej zmiany użytkowania gruntów (ILUC) oraz konkretnych przykładów ukazujących pozytywną odpowiedź sektora rolnictwa na to wyzwanie.

08:30 – 08:45

08:45 – 09:00

09:00 – 09:40

Sesja 6:

Innowacja w rolnictwie, jakie są zadania na przyszłość?

Wszystkie światowe instytucje zajmujące się polityką rozwoju uznają konieczność ulepszenia badań w dziedzinie rolnictwa oraz przyspieszenia przekazywania innowacji do gospodarstw.

09:40 – 09:55

09:55 – 10:10

10:10 – 10:45

10:45 – 11:00

UE–Ameryka Północna wspólnie przewodniczący:

Perspektywa europejska: Christian PEES, wiceprzewodniczący Cogeca
Perspektywa Ameryki Północnej
Dyskusja
Przerwa na kawę

Sesja podsumowująca

11:00 – 11:45

11:45 – 12:15

Wnioski Ameryki Północnej: Przewodniczący organizacji z USA, Kanady i Meksyku
Wnioski europejskie: Przewodniczący COPA i COGECA

Zamknięcie konferencji

Małe biogazownie rolnicze

Czy to się opłaca?

Jakie są korzyści i zagrożenia produkcji biogazu rolniczego?

Powszechnie ocenia się, że inwestowanie w instalację do wytwarzania biogazu rolniczego lub produkcję energii elektrycznej przynosi realne korzyści ekologiczne oraz niemały przychód biznesowy;

Korzyści:

- Możliwość magazynowania i taniego przechowywania surowców
- Powszechna dostępność substratów, znane technologie uprawy i ogromny potencjał
- Niezależność mocy wytwórczych od warunków atmosferycznych i pór roku
- Wysoka sprawność układów CHP (układy kogeneracyjne)
- „Zerowy bilans” CO₂, utylizacja metanu (wysoki efekt ekologiczny)

Zagrożenia:

- Relatywnie wysokie koszty inwestycyjne
- Wprowadzanie monokultur w uprawach
- Konkurencja dla produkcji żywności
- Brak jednoznacznych uregulowań prawnych (pomimo dużej postępu)

Co to jest biogazodochodowość?

Wielkość biogazodochodowości ocenia się poprzez wielkość tzw. centrów zysku:

- zagospodarowanie gnojowicy czy ewentualnie obornika
- wytworzenie metanu – tłoczenie do sieci lub bezpośrednio do pieca
- przemiana metanu (Kogeneracja CHP) w energię elektryczną i ciepło
- poferment jako nawóz płynny lub zgranulowany nawóz syplki lub biomasa
- czysta woda lub łatwy do obróbki ściek

Podstawowym czynnikiem efektywności biogazowni rolniczej jest koszt pozyskania substratu.

W klasycznej biogazowni rolniczej zagospodarowuje się głównie gnojowicę świńską lub bydłą, której koszt pozyskania ocenia się na poziomie kosztów transportu oraz kosztu kiszonki np. z kukurydzy czy sianokiszonki wytworzonej lub zakupionej po cenach rynkowych.

Przyjmuje się, że w zależności od wybranej technologii, poniesionych kosztów budowy i eksploatacji (przy uwzględnieniu wszystkich czynników kosztowo-przychodowych) średnia opłacalność z jednego hektara użytków rolnych wyniesie od 5,2 do nawet 12,7 tys. zł i nie jest to przychód, lecz dochód (zysk brutto).

Najbardziej efektywna ekonomicznie (ze względu na wsparcie rządowe) jest zamiana oczyszczono-

go biogazu w energię elektryczną i sprzedaż jej (najlepiej jako energię szczytową) do operatora sieci energetycznej. Sprzedaż lub zagospodarowanie ciepła i pofermentu nawozowo (w płynie lub jako granulatu) jest mniej efektywne.

Co to są certyfikaty energetyczne?

Jest to gwarancja pochodzenia energii elektrycznej – prawo majątkowe powstające w wyniku automatycznej konwersji świadectw pochodzenia wystawionych przez Urząd Regulacji Energetyki – „zgodnie z Rozporządzeniem w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia, uiszczenia opłaty zastępczej oraz zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych w odnawialnych źródłach energii”.

Obecnie stosowane biogazowe certyfikaty:

- Energia pozyskana z Odnawialnych Źródeł Energii – wszystkie biogazy (fizyczne wytwarzanie energii elektrycznej) – 274,92 zł/MWh
- Biogaz rolniczy włączany do sieci (ekwiwalent certyfikatu zielonego) – 274,92 zł/MWh
- Energia elektryczna wyprodukowana wysokosprawnie w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła, dla mocy elektrycznej poniżej 1 MW – biogaz rolniczy – dowolna moc – 127,15 zł/MWh

- Energia elektryczna wyprodukowana wysokosprawnie w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła o mocy elektrycznej powyżej 1 MW – nie dla biogazu rolniczego – NIE DOTYCZY

- Dla producentów energii w jednostkach kogeneracyjnych opalanych metanem pozyskiwanym w kopalniach lub biogaz – wszystkie biogazy (dowolna moc) – 59,16 zł/MWh

Certyfikaty można łączyć (jedynie):

- a) zielony i żółty lub fioletowy
- b) brązowy i żółty lub fioletowy

Dla rachunku ekonomicznego należy uwzględnić także:

- Gwarantowaną cenę energii elektrycznej tzw. czarnej; 195,21 zł/MWh
- Sprzedaż ciepła ~ 22 zł/GJ
- Dodatek do ceny energii elektrycznej za dostawy grafkowe (szczytowe) w kwocie w zależności od operatora ~ 60 zł/MWh
- Sprzedaż świadectw emisyjnych CO₂ (Joint Implementation) ~ 60 zł/t
- Sprzedaż (ewentualnie) nawozu ~ 400 zł/t

Czy są jakieś ulgi podatkowe?

Podatnikom podatku rolnego przysługuje ulga inwestycyjna z tytułu wydatków poniesionych na zakup i zainstalowanie urządzeń

do wykorzystywania na cele produkcyjne odnawialnych źródeł energii: wiatru, biogazu rolniczego, słońca, spadku wód.

Ulga inwestycyjna przyznawana jest po zakończeniu inwestycji i polega na odliczeniu od należnego podatku rolnego od gruntów położonych na terenie gminy, w której została dokonana inwestycja – w wysokości 25% udokumentowanych rachunkami i realnie poniesionych nakładów inwestycyjnych.

Ulga z tytułu tej samej inwestycji nie może być stosowana dłużej niż przez 15 lat.

Jaka jest pewność inwestowania?

Podstawą stabilności prawnej jest nowa ustawa z dnia 19.08.2011 r. (podpisana 7 września br. przez Prezydenta RP) o zmianach w Prawie Energetycznym, która określa m.in.:

- definicję biogazu rolniczego
- obowiązek, nałożony na sprzedawców z urzędu, zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii (w tym z biogazu rolniczego), po średniej cenie jej sprzedaży w poprzednim roku kalendarzowym
- zwolnienie biogazowni rolniczych z ponoszenia wszelkich opłat skarbowych za czynności urzędowe związane z prowadzeniem przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego rejestru przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się wytwarzaniem biogazu rolniczego.

Jednocześnie ostatnio ukazało się kilka rozporządzeń regulujących szczegółowe rozwiązania związane z wytwarzaniem i obrotem biogazem rolniczym.

Artur Brzeziński

Udogodnienia dla biogazowni rolniczych

Agencja Rynku Rolnego informuje, że w dniu 7 września br. Prezydent RP Bronisław Komorowski podpisał ustawę z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw.

Najważniejszą zmianą odnoszącą się do wykonywania działalności gospodarczej w zakresie wytwarzania biogazu rolniczego lub wytwarzania energii elektrycznej z biogazu rolniczego jest ustanowienie rozszerzonej definicji biogazu rolniczego. Zgodnie z nową regulacją, biogaz rolniczy oznacza paliwo gazowe otrzymywane w procesie fermentacji metabolicznej surowców rolniczych, produktów ubocznych rolnictwa, płynnych lub stałych odchodów zwierzęcych, produktów ubocznych lub pozostałości z przetwórstwa produktów pochodzenia rolniczego lub biomasy leśnej, z wyłączeniem gazu pozyskanego z surowców pochodzących z oczyszczalni ścieków oraz składników odpadów. Nowe brzmienie przedmiotowej defi-

nicji w znacznym stopniu rozszerza katalog substratów możliwych do wykorzystania w biogazowni rolniczej.

Kolejną istotną zmianą jest doprecyzowanie przepisów związanych z obowiązkiem nałożonym na sprzedawców z urzędu, zakupu energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnych źródłach energii, po średniej cenie jej sprzedaży w poprzednim roku kalendarzowym. Po wejściu w życie znowelizowanych przepisów, sprzedawcy z urzędu będą zobowiązani do stosowania ww. ceny również w stosunku do przedsiębiorstw energetycznych wpisanych do rejestru prowadzonego przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego (dotychczas powyższy obowiązek odnosił się do przedsiębiorstw energetycznych posiadających koncesję Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki).

Ponadto, ustawodawca wprowadził zwolnienie biogazowni rolniczych z ponoszenia wszelkich opłat skarbowych za czynności urzędowe związane z prowadzeniem przez Prezesa Agencji Rynku Rolnego rejestru przedsiębiorstw energetycznych zajmujących się wytwarzaniem biogazu rolniczego.

ARR

Co to jest dom energooszczędny?

Wzrastające ceny energii oraz koszty ogrzewania domów sprawiają, że inwestorzy poszukują innowacyjnych technologii umożliwiających obniżenie tych wydatków. Odpowiedzią na tego typu zapotrzebowanie są domy energooszczędne. Czym jest tego typu budynek i jakimi parametrami się charakteryzuje – mówi **Dominik Kosmała**, dyrektor Działu Domów Gotowych w firmie Wolf System, która rokrocznie stawia kilkadziesiąt tego typu obiektów.

Mówiąc najprościej dom energooszczędny to taki, który zużywa mało energii – przede wszystkim na ogrzanie pomieszczeń. Duże znaczenie w tego typu obiektach ma wykorzystanie drewna, jako podstawowego materiału budowlanego. Wyróżnia je bowiem optymalna izolacja cieplna i akustyczna, a także wysoka trwałość. Stąd stanowi ono podstawę ścian prefabrykowanych Ultra-Thermo-Mega-Wand firmy Wolf System, których najnowsza wersja posiada współczynnik przenikalności cieplnej U rzędu nawet 0.1 W/m²K.

Niezbędnym elementem wyposażenia budynku energooszczędnego jest rekupera-

tor (wentylacja mechaniczna) – zapewnia on komfort użytkownika budynku oraz w okresie grzewczym znacznie wpływa na obniżenie rachunków za ogrzewanie. W domach energooszczędnych wykorzystuje się także odnawialne źródła energii, które służą nie tylko do przygotowania ciepłej wody użytkowej, ale także do ogrzewania budynku przez zastosowanie pompy ciepła – mówi Dominik Kosmała, ekspert firmy Wolf System Sp. z o.o.

Tradycyjne budownictwo murowane coraz częściej ustępuje miejsca prefabrykatom. Dzieje się tak głównie z powodu niższych kosztów eksploatacji domu wykonanego z gotowych elementów drewnianych. Ten naturalny budulec w połączeniu z innowacyjnymi metodami ogrzewania budynków powoduje, że inwestorzy chętniej decydują się na budowę tego typu obiektów. Co więcej, szybkość wznoszenia domu z prefabrykatów sprawia, że technologia ta zdobywa coraz więcej zwolenników nie tylko poza granicami kraju, ale również w Polsce.

WS

Doświadczenia Brandenburgii

Delegaci Lubuskiej Izby Rolniczej uczestniczyli w dniach 6-7 października br. w wyjeździe studyjnym pn. "Spotkania i warsztaty szkoleniowe z przedsiębiorczości mieszkańców wsi Landu Brandenburgii i polskich rolników - wymiana doświadczeń".

Celem projektu było rozwijanie kontaktów i współpracy między społeczeństwem wiejskim Pogranicza poprzez wymianę doświadczeń aktywizowania i mobilizacji społeczeństwa wiejskiego do wzięcia udziału w procesie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich oraz wzmocnienie i wspomaganie rozwoju gospodarczego wsi poprzez poszukiwanie alternatywnych form dochodu - przedsiębiorczości i sprzedaży bezpośredniej produktów rolnych.

konnej, co umożliwiła naukę jazdy konnej przez cały rok.

Mieliśmy okazję poznać funkcjonowanie gospodarstwa **Kornelii i Ferdynanda Domaradzkich**, które również przekształciło się z rolniczego charakteru na typowo jeździeckie. Gospodarstwo liczy 60 ha gruntów rolnych, nastawionych na produkcję paszy dla koni.

Ciekawe położenie gospodarstwa w byłej strefie francuskiej zachodniego Berlina, w którym pastwiska graniczyły z murem berlińskim, zaowocowało wydarzeniami wpisanymi dziś w historię połączenia Niemiec. Sąsiad Domaradzkiego - senior **Helmut Qualitz** - ma w sąsiedniej wsi tablicę upamiętniającą jego udział w przerwaniu muru. Po 30 latach od jego postawienia przedstawiciele Lübars i Blankefelde, wsi leżącej w części dawnej NRD postanowili zburzyć mur na własną rękę, co uczynili w lipcu 1990 r. Wieś Liibars, leżąca praktycznie w Berlinie, utrzymuje swój wiejski charakter i styl życia mieszkańców. Przeszłość wiejska posiada instytucje

Kolejnym punktem wyjazdu było gospodarstwo rolne **Jensa Schmiickera** w Havelaue (Brandenburgia). Głównym działem gospodarstwa jest produkcja mleka, a dodatkową działalnością jest sprzedaż bezpośrednia mięsa i wędlin wytworzonych w gospodarstwie oraz mała gastronomia. Młody rolnik Jens, wykorzystując pieniądze unijne rozwija gospodarstwo w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości.

Produkcja wędlin prowadzona jest według tygodniowego harmonogramu. W poniedziałki przeprowadza się ubój. Ubija się zazwyczaj 4 świnię i 1 byka. Wtorek i środa są dniami produkcyjnymi. Wyroby wędlin zajmuje się osobiście gospodarz, a za różnego rodzaju weki odpowiedzialna jest jego matka. Podczas produkcji stosowane są metody domowe, bez konserwantów, wędliny są wędzone w przydomowej wędzarni - opalanej drewnem olchowym i bukowym. Wędliny w produkcji masowej mają podobne smaki do siebie, a produkty z tego gospodarstwa charakteryzują się wyjątkowym smakiem i aromatem. W ofercie można znaleźć kiełbasy, szynki, słoninę z boczkiem oraz weki z wieprzowiny i wołowiny, w okresie świątecznym zwiększa się ofertę o drób. Wytworzone świeże produkty można zakupić w sklepie przy gospodarstwie w każdy piątek i sobotę. Ceny wyrobów nie różnią się od cen towarów podobnej jakości, które można znaleźć w marketach.

Gospodarstwo przed wojną należało do rodziny. Po wojnie powstał tu PGR, w którym pracowali rodzice. W 1989 r. kiedy upadły PGR-y, natychmiast rodzice wykupili gospodarstwo i zaczęli je rozwijać. Obecnie liczy ono 460 ha oraz 380 krów, w tym 120 mlecznych. W Havelaue mieszkało kiedyś 35 gospodarzy, z czasem ich ilość malała, odsprzedawali swoje gospodarstwa lub wydzierżawiali grunty. Obecnie znajdują się tu jeszcze dwa większe gospodarstwa zajmujące się przetwórstwem warzyw i owoców. Uczestnicy wyjazdu zwiedzili również kilka atrakcji Berlina, niemiecki Parlament, Bramę Brandenburską czy muzeum historii naturalnej.

Lubuska Izba Rolnicza dzięki Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej w Warszawie za wsparcie projektu.

LIR

W ramach poszukiwania dobrych praktyk z zakresu odnowy wsi, regionalnych wartości, dziedzictwa kulturowego wsi lubuscy rolnicy zwiedzili przedsięwzięcia we wsi Liibars związane z jeździectwem i rekreacją konną.

Liibars to jeździecka wieś wchłonięta przez miasto Berlin. Znajduje się tam ponad 300 koni!

Sposób na rolnictwo w mieście rolnicy znaleźli w rozwoju nauki jazdy konnej oferowanej mieszkańcom 4-milionowego Berlina.

Każde gospodarstwo jeździeckie w Liibars posiada halę do jazdy

i elementy tradycyjnych obszarów wiejskich za czym mieszkańcy mocno lobbują u władz. Funkcjonuje tu straż pożarna, świetlica wiejska czy miejsca kultu - 2 kościoły: protestancki i katolicki.

Podczas wyjazdu odbyły się warsztaty polsko-niemieckie nt. „Rola i zadania stowarzyszeń wiejskich i związków rolniczych w zrównoważonym i wielofunkcyjnym rozwoju wsi i obszarów wiejskich” przeprowadzone przy udziale przedstawicieli partnera **Axela Gericke**, wiceprezydenta Landesverband Gartenbau und Landwirtschaft Berlin e.V.

Konie zimnokrwiste w Mońkach

4 października br. prezes Podlaskiej Izby Rolniczej Grzegorz Leszczyński, dyrektor biura PIR Ewa Łempicka oraz przewodniczący rady PIR powiatu monieckiego Stanisław Roglański, uczestniczyli w aukcji koni rasy sokólskiej w Mońkach. Do „galopu” o tytuł czempiona zgłaszanych jest zawsze kilkadziesiąt koni. Na aukcję oprócz hodowców przyjechali miłośnicy koni z całej Polski. Koń sokólski, obok koni sztumskich, należy do rasy koni zimnokrwistych, czyli o spokojnym temperamencie.

Konie sokólskie charakteryzują się ściśle określonym wzorcem

konia zimnokrwistego o wszechstronnej użyteczności (zaprzęgowej i roboczej). Odnaczają się prawidłową, harmonijną budową, typowym dla rasy kalibrem i bardziej suchą niż u innych koni zimnokrwistych konstytucją. Zaliczamy je do typu pospieszno-roboczego o konstytucji oddechowo-mięśniowej, o wydajnym ruchu w stępie i kłusie, typowo przeznaczony do pracy w zaprzęgu oraz lekkich prac polowych i transportowych.

Konie sokólskie cechuje m.in. wczesność dojrzewania, szybki wzrost i rozwój, niewybredność i dobre wykorzystanie paszy, długowieczność, płodność, zdrowie i przystosowanie do środowiska.

PIR

Winiarskie Dożynki w Ochli

Na Ziemi Lubuskiej do tradycji dożynek rolniczych można dopisać dożynki winiarskie, które stają się jednocześnie doskonałą promocją winiarstwa. W urokliwym klimacie Skansenu w Ochli w dniu 2.10. odbyły się kolejne już Dożynki Winiarskie 2011.

Winiarstwo może stać się dochodową niszą dla gospodarstw agroturystycznych lub właścicieli niewielkich arealów gruntów. Staje się również jedną z atrakcji turystyczno-kulinarnych regionu, gdzie posadzono dotychczas ok. 40 hektarów winnic.

Na imprezie zaprezentowali się winiarze i winnice z różnorodną ofertą. Odbył się konkurs na wieńiec dożynkowy oraz win domowych i potraw z winem lub winogronami. Ponadto odbył się kiermasz akcesoriów winiarskich, pokaz tłoczenia winogron oraz licznie prezentowane rękodzieło.

Uzupełnieniem tematycznym imprezy było otwarcie wystawy historycznej **Przemysław Karwowski** „Winiarstwo Kresów II Rzeczypospolitej”.

LIR

Zbiórka publiczna na rzecz poszkodowanych w wyniku nawałnicy

5 września br. w godzinach wieczornych obszar południowo-wschodniej Wielkopolski nawiedziła silna burza z nawałnicą. Skala żywiołu była bardzo duża, a straty osiągnęły znaczne rozmiary. Podczas wieczornej nawałnicy niektórzy stracili dorobek całego życia. Świadczą o tym pozrywane dachy, zalane mieszkania, zniszczone budynki gospodarcze, powybijane szyby w mieszkaniach oraz obiektach szklarniowych, zniszczone doszczętnie tunele foliowe.

W związku z tym Wielkopolska Izba Rolnicza rozpoczęła zbiórkę publiczną, aby zebrane w ten sposób środki przeznaczyć na pomoc dla poszkodowanych. Zbiórka trwać będzie do końca października br. Wszystkie dobrowolne datki prosimy kierować na specjalne do tego celu utworzone konto bankowe. Każda kwota jest ważna i może pomóc!

Dane konta bankowego:

Wielkopolska Izba Rolnicza
ul. Gołęcińska 9, 60-626 Poznań
konto nr: **71 8430 0009 0018 9662 0000 0101**
tytułem: **Pomoc dla poszkodowanych w wyniku nawałnicy.**

Producenci cukru łamią prawo

Producenci cukru nie respektują przepisów dotyczących warunków współpracy z plantatorami buraków - uważają opolscy rolnicy. Prawo nie jest przestrzegane a urzędy nie reagują - mówi Bogdan Ziola delegat Opolskiej Izby Rolniczej do Krajowej Rady Izb Rolniczych i jednocześnie plantator buraków.

Rozporządzenie zostało podpisane przez Ministra Rolnictwa i weszło w życie w marcu tego roku. Mówi między innymi o tym, że koszty transportu i załadunku buraków cukrowych do miejsca ich przerobu ponosi producent cukru. - Koszty te wciąż ponoszą rolnicy - zaznacza Ziola. Rolnicy mają też zastrzeżenia do urzędów pomiarowych.

Według zapisów rozporządzenia, warunkiem dostawy buraków cukrowych powinno być też zobowiązanie się przez producenta cukru do wypłaty plantatorowi buraków cukrowych premii z tytułu wczesnych i późnych dostaw buraków cukrowych. W oce-

nie rolników, sytuacja w punktach skupu się nie zmieniła. - Podpisane umowy łamią to rozporządzenie i urzędnicy nie reagują - podkreśla Bogdan Ziola.

Plantatorzy przypominają, że również Komisja Europejska zobowiązuje instytucje rządowe do sprawdzania czy jest przestrzegana cena minimalna. W rozporządzeniu unijnym jest zapisane, że jeśli producent cukru łamie prawo, to grożą mu kary 500 euro od tony. Ale nie mogą tego zrobić rolnicy, tylko odpowiednie instytucje, głównie Agencja Rynku Rolnego.

Zdaniem producentów buraków, rozporządzenie powinno funkcjonować już od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej. Rolnicy czekali kilka lat i ich apele zakończyły się częściowym sukcesem. W sytuacji, kiedy nie odnowiono porozumień branżowych, rozporządzenie ministerialne w części zrównało sytuację polskich plantatorów z rolnikami z innych krajów unii.

IRO

Piknik Mięsny w Boguchwale

W niedzielę, 2 października, Podkarpacka Izba Rolnicza w ramach VI Jesiennej Giełdy Ogrodniczej i Krajowego Święta Gruszy, zorganizowała w Boguchwale Piknik Mięsny. Głównym celem Pikniku była promocja spożycia produktów i przetworów z mięsa wołowego. Piknik został sfinansowany z Funduszu Promocji Mięsa Wołowego.

Impreza rozpoczęła się mszą św. Po mszy odbyła się część oficjalna. Krótkie przemówienia wygłosili: **Jan Bury** – wiceminister Skarbu Państwa, **Lucjan Kuźniar** – członek zarządu Województwa Podkarpackiego, **Andrzej Reguła** – wicewojewoda podkarpacki, **Zbigniew Rylniewicz** – poseł RP, **Wiesław Rygiel** – poseł RP, **Stanisław Bartman** – prezes Podkarpackiej Izby Rolniczej, **Tadeusz Płoszaj** – dyrektor Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz burmistrz Boguchwały **Wiesław Dronka** i prof. **Maria Ruda**.

Po części oficjalnej pracownik Izby **Daniel Franus** przedstawił zebranej publiczności założenia, cel i ideę Pikniku Mięsnego oraz opowiedział o jakości i zaletach mięsa wołowego. Zachęcając publiczność do degustacji potraw z wołowiny, przygotowanych przez koła gospodyń wiejskich, przedstawił zasady konkursów, które Izba przygotowała w ramach Pikniku Mięsnego.

Przed rozpoczęciem degustacji odbyły się dwa konkursy kulinarne: na najlepszego Bouef Strogonowa i na

najlepszą potrawę wołową – specjalność koła. W konkursie uczestniczyło 10 kół biorących udział w Pikniku Mięsnym. Komisja konkursowa pracowała w składzie: prof. Maria Ruda – przewodnicząca, **Wiesław Lada** – dyrektor biura izby, członek komisji oraz **Rafał Kumek** dyrektor Wydziału Rolnictwa i Środowiska Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego. Komisja zdecydowała, że najlepszego Boeuf Strogonowa przygotowało Koło Gospodyń Wiejskich z Woli Małej, z powiatu łańcuckiego, a najlepszą potrawę wołową – specjalność koła przygotowało Koło Gospodyń Wiejskich z Żyrakowa z powiatu dębickiego. Koło to do konkursu przygotowało zrazy wołowe zawiązane z kaszą gryczaną i pieczarkami.

Po zakończeniu konkursu kulinarnego, publiczność degustowała potrawy przyrządzone przez Koła Gospo-

dyń wiejskich i uczestniczyła w konkursach. Koła do degustacji przygotowały m.in. strogonowa, bitki wołowe, pulpeciki wołowe, zrazy wołowe, kuleczki i koreczki wołowe, szaszłyki, rolady wołowe.

Równocześnie z prowadzoną przez koła gospodyń degustacją odbywały się konkursy zorganizowane w ramach Pikniku. Zgromadzonej publiczności bardzo podobał się konkurs **Wydój Muckę**, czyli konkurs dojenia sztucznej krowy mamki rasy mięsnej na czas. Najwięcej mleka w ciągu 1 min udoiła **Anna Kuroś** i to ona właśnie wygrała tę konkurencję. Następny konkurs „Złap byka za rogi”, również cieszył się dużym zainteresowaniem. Tę konkurencję wygrał **Józef Dłuski**, któremu udało się najwięcej razy złapać byka za rogi, czyli najwięcej razy z określonej odległości zarzucić lasso na rogi byka. Dość trudny, jednak nie mniej widowiskowy okazał się konkurs „Przenieś byczka Fernando”. Konkurs polegał na przenoszeniu nadrukowa-

publiczności, która mocno dopinguwała kolejnych uczestników konkursów, cieszył się konkurs „Rzut lotką do byczka Fernando”. Uczestnicy konkursu rzucali lotkami do celu, czyli do planszy z rozrysowanym podziałem tuszy wołowej. Każda część tuszy miała przyznaną określoną ilość punktów. Konkurencję wygrała **Stanisława Kulas**, która podczas rzutów lotką uzbierała najwięcej punktów. Bardzo widowiskowy był też konkurs „Szukanie krówek w wozie z sianem”, który polegał na szukaniu cukierków krówek w sianie znajdującym się na drabiniastym wozie. Elżbieta Wiercioch znalazła najwięcej krówek i wygrała tą konkurencję.

Przez cały czas trwania Pikniku Mięsnego uczestnicy imprezy oglądali wyświetlaną prezentację multimedialną promującą mięso wołowe oraz zapoznawali się z treścią książki „Smaczne i zdrowe, czyli o wartości żywieniowej mięsa wołowego” rozdawanych przez cały czas trwania Pikniku przez hostessy.

W trakcie imprezy czas publiczności umilały występy zespołów ludowych. Odbył się także pokaz przygotowywania potraw z gruszek wykonywany przez **Pascala Brodnickiego**, gwiazdę tegorocznej Jesiennej Giełdy Ogrodniczej. Piknik odbywał się na terenie Podkarpackiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Boguchwale. Przed budynkiem swoje stoiska oprócz pań z kół gospodyń, prezentowali rękodzielnicy, firmy ogrodnicze oraz instytucje pracujące na rzecz rolnictwa.

Lucyna Rudny
Podkarpacka Izba Rolnicza

15-lecie Wielkopolskiej Izby Rolniczej

11 września br. świętujemy jubileusz 15. lat działalności Wielkopolskiej Izby Rolniczej. Miejszem uroczystości był teren Międzynarodowych Targów Poznańskich. Obchodom towarzyszyło Wielkopolskie Święto Wsi i Piknik Mięsny.

Jubileusz rozpoczął się wprowadzeniem sztandarów i odśpiewaniem Roty. Następnie prezes Wielkopolskiej Izby Rolniczej **Piotr Walkowski**, powitał wszystkich przybyłych gości z Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi **Markiem Sawickim** na czele. Na uroczystości przybyli między innymi: **Józef Waligóra** – prezes Honorowy WIR i KRIR, **Przemysław Pacia** – wicewojewoda wielkopolski, **Krzysztof Grabowski** – członek Zarządu Województwa Wielkopolskiego, parlamentarzyści: **Stanisław Kalemba**, **Stanisław Stec**, **Eugeniusz Grzeszczak**, europosłowie: **Andrzej Grzyb** i **Czesław Siekierski**, **Marek Borowski** – wiceprezes KRIR, **Władysław Serafin** – prezes Krajowego Związku Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych, **Grzegorz Skrzypczak** – Rektor Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, **Zofia Szalczyk** – wiceprezes ARiMR **Piotr Łykowski** – dyr. OR ARiMR w Poznaniu, **Maria Wróblewska** dyr. KRUS Poznań, **Andrzej Bobrowski** – dyr. ARR Poznań, **Lesław Szabłoński** – Wielkopolski Wojewódzki Lekarz Weterynarii, **Adam Blochowiak** – Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Poznaniu, **Marek Mrówczyński**

– dyr. IOR w Poznaniu, **Krzysztof Fiklewicz** – Okręgowy Inspektor Pracy w Poznaniu, **Ryszard Lipski** – dyr. Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej, **Ryszard Jaworski** – dyr. Wielkopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, **Edward Matuszak** – dyr. poznańskiego oddziału Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, przedstawiciele wielu organizacji rolniczych, izbowi delegaci wszystkich kadencji oraz pozostali wielkopolscy rolnicy, którzy wypełnili salę po brzegi.

Minister Sawicki w słowach skierowanych do zebranych powiedział między innymi: – To jubileusz nas wszystkich, bo jesteśmy rolnikami. Piętnaście lat to już znaczący okres działalności. W Polsce zorganizowanie rolników jest nadal niewystarczające. Grup producenckich jest już ponad 900, ale to zbyt mało, jeśli chcemy podołać konkurencji na światowych rynkach. Potrzeba nam większej integracji i współpracy w zakresie przetwarzania produktów i sprzedaży. 150 lat temu to właśnie Wielkopolska była matczynikiem polskiej spółdzielczości. Chciałbym, aby również dziś ponownie podjęła wysiłek w zakresie inicjowania takich działań. Jest to nam rolnikom bardzo potrzebne.

Natomiast Józef Waligóra – pierwszy Prezes Poznańskiej, a po reformie administracyjnej – Wielkopolskiej Izby Rolniczej, w pierwszych słowach do uczestników obchodów skierował gorące podziękowania do wszystkich, którzy tworzyli nowy samorząd rolników. Podziękował działaczom, którym na sercu leży dobro rolników i rolnictwa oraz parlamentarzystom, którzy przenieśli tę inicjatywę do ław sejmowych. Wspominał również o przedwojennych

działaczach, dzięki którym Wielkopolska Izba Rolnicza wypracowała swój autorytet. Prezes Waligóra zaapelował do wielkopolskich rolników i polityków, aby ci podjęli działania mające na celu wypracowanie nowych zasad Wspólnej Polityki Rolnej – również dla wszystkich. Obiecywano nam warunki takie same dla wszystkich rolników UE, a nic się w tym kierunku nie dzieje. Unia Europejska, jak to można wywnioskować, nie ma zamiaru stwarzać równych praw dla rolników wszystkich państw tworzących Unię. Niech czas polskiej prezydencji będzie wykorzystany do podjęcia tego tematu. Nowe propozycje powinny wyjść właśnie tu – z Wielkopolski – najbardziej rolniczego regionu kraju, od Wielkopolskiej Izby Rolniczej!

Na zakończenie swego wystąpienia, Józef Waligóra przekazał wszystkim serdeczne życzenia, aby rolniczy trud przynosił zadowolenie. Podkreślił także, że aby tak się stało, pracę tę trzeba kochać. Przekazując życzenia poprosił, by zgromadzeni zanieśli je do swoich rodzin i sąsiadów, aby trafiły do wszystkich wielkopolskich rolników.

Życzenia do zgromadzonych skierowali także Andrzej Grzyb, Stanisław Kalemba, Stanisław Stec, Marek Borowski i Władysław Serafin. 15 lat, to niebywała okazja do wspomnień, rozmów dyskusji. Odpowiedni nastrój ku temu stworzyła wspólna biesiada przy grillu, chlebiec ze smalcem i piwie. Wielu z obecnych skorzystało także z okazji do zwiedzenia odbywających się tego dnia imprez targowych: Krajowej Wystawy Zwierząt Hodowlanych i Smaków Regionów.

Marta Ceglarek
WIR

Piknik Zbożowy ZIR

Zachodniopomorska Izba Rolnicza w trakcie Targów Rolnych AGRO POMERANIA w Barzkowicach (09.09.2011 r.) zorganizowała „Piknik Zbożowy”.

Projekt był dofinansowany ze środków Funduszu Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych i jest częścią projektu realizowanego przez Krajową Radę Izby Rolniczych pt. „Zdrowa żywność z polskich zbóż”.

W ramach „Pikniku Zbożowego” utworzono kilka stoisk wystawienniczych, na których odbywały się wystawy produktów zbożowych. Jedną z atrakcji piknikowych był pokaz wytwarzania chleba, bułek, rogalików – prezentowany przez firmę ASPROD.

Każdy chętny mógł przygotować własny wypiek, ponadto przygotowaliśmy degustację produktów zbożowych. Dzieci i młodzież stały się bardzo licznie, dla nich

zorganizowano różnego rodzaju konkursy np. zgaduj-zgadula – nosem wyczuwamy, rzut do celu, przesiewanie mąki. Posiadana przez nich wiedza na temat produktów zbożowych zaskoczyła niejednego dorosłego. Dorosli natomiast wykazali się doskonałą wiedzą w zakresie rozpoznawania nasion oraz wiedzą teoretyczną dot. produkcji i przetwórstwa zbóż (quiz).

Obok stoisk, na scenie zaprezentował się zespół muzyczny „Kalina” z Kobyłanki, który umilił czas uczestnikom imprezy.

Piknik Zbożowy był znakomitą okazją do wspólnego spędzenia czasu w otoczeniu zdrowej polskiej żywności, w atmosferze zabawy i przekonania konsumentów o potrzebie wyboru polskich produktów zbożowych.

ZIR

Struktura polskich gospodarstw nadal rozdrobniona

Powszechny Spis Rolny 2010 r. był pierwszym pełnym rolniczym badaniem statystycznym po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej. W latach 2002–2010 tj. między spisami rolnymi, podstawowe znaczenie dla procesu przemian w rolnictwie polskim miało dostosowywanie rolnictwa do standardów Unii Europejskiej oraz realizacja przedakcesyjnych programów pomocowych (lata 2002–2004), a następnie wprowadzenie narzędzi Wspólnej Polityki Rolnej (lata 2004–2010). Spowodowało to m.in. zintensyfikowanie procesu specjalizacji i modernizacji w rolnictwie.

Zaobserwowany został również trend związany z ograniczeniem lub rezygnacją z prowadzenia produkcji rolniczej, przeznaczaniem ziemi na cele nierolnicze, czy też traktowaniem jej jako lokaty kapitału. Ponadto, zasady Wspólnej Polityki Rolnej spowodowały odejście od traktowania gospodarstwa rolnego jedynie jako miejsca produkcji i przejście do modelu gospodarstwa bardziej zrównoważonego. Wyniki PSR 2010 wskazują, że struktura polskich gospodarstw rolnych nadal pozostaje rozdrobniona.

W porównaniu z rokiem 2002, najistotniejsze zmiany w polskim rolnictwie dotyczyły ilości i struktury gospodarstw rolnych. Nastąpiło zmniejszenie się liczby gospodarstw rolnych (do 2278 tys., z czego 1563 tys. gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych), przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni (6,82 ha). Tendencja ta może być oceniana jako pozytywna z punktu widzenia konkurencyjności i efektywności ekonomicznej gospodarstw. Zmiany w strukturze gospodarstw rolnych objawiały się znacznym spadkiem, o ponad 25%, gospodarstw o powierzchni 0–5 ha użytków rolnych, spadkiem liczby gospodarstw o powierzchni 5–20 ha – o 17%, utrzymaniem się na zbliżonym poziomie liczby gospodarstw z grupy obszarowej 20–50 ha oraz znacznym wzrostem gospodarstw największych o powierzchni 50 ha i więcej – o ponad 34%. Należy zauważyć, że zmiany w strukturze są powolne i odsetek gospodarstw o powierzchni użytków rolnych 15 ha i, więcej wynosi zaledwie 9%, podczas gdy odsetek gospodarstw najmniejszych, o powierzchni 0–5 ha to prawie 70%.

W odniesieniu do użytków rolnych

W porównaniu z 2002 rokiem, zaobserwowano spadek ogólnej powierzchni gruntów w użytkowaniu gospodarstw rolnych do około 18,3 mln ha

(- 5,5%). Wynika to z przeznaczania gruntów na cele nierolnicze, np. pod zabudowę, inwestycje drogowe itp. Zmniejszyła się powierzchnia użytków rolnych do 15,5 mln ha (- 8,1%). W ogólnej powierzchni użytków rolnych dominował udział powierzchni zasiewów (68,0%), który w porównaniu do 2002 r. uległ zwiększeniu o ponad 4,3 pkt. procentowe. Nastąpiło to w wyniku dostosowywania struktury upraw do koniunktury rynkowej wynikającej z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz trendów światowych.

Od 2002 r. nieznacznie zmniejszyła się

ogólna powierzchnia zasiewów do 10,6 mln ha (- 1,8%). W strukturze zasiewów znacząco zmniejszyła się powierzchnia uprawy zbóż ogółem do 7,6 mln (- 7,8%), ziemniaków do ok. 0,4 mln ha (- 51,8%), buraków cukrowych do 0,2 mln ha (- 31,9%). Wzrosła natomiast powierzchnia uprawy rzepaku i rzepiku do ponad 0,9 mln ha (+ 115,5%) oraz powierzchnia upraw pastewnych do 0,9 mln ha (+ 60,1%), a także nastąpił wzrost powierzchni grupy upraw zaliczanych do pozostałych do ponad 0,4 mln ha (+ 37,9%). Istotne zmiany zaszły w powierzchni sadów, w szczególności nastąpiło zwiększenie udziału powierzchni sadów w ogólnej powierzchni użytków rolnych do 2,3% (+ 0,7 pkt. procentowego), a także wzrost powierzchni specjalistycznych gospodarstw sadowniczych do 363 tys. ha (+ 33,9%). Wzrosła również liczba specjalistycznych gospodarstw sadowniczych do 239 tys. (+ 4,0%). W gospodarstwach użytkujących powyżej 1 ha użytków rolnych wzrosła również średnia powierzchnia sadów do 1,5 ha (+ 34,3%). Wzrost powierzchni uprawy owoców wynikał z rozwoju ich eksportu i przetwórstwa.

Od roku 2002 wzrosło pogłównia bydła (do ogółem 5755 tys. sztuk), przy jednoczesnym wyraźnym obniżeniu stanów krów (do 2650 tys.

sztek). Redukcja łącznej liczby krów jest wynikiem ograniczenia stanów krów mlecznych w związku z kwotowaniem produkcji mleka po przystąpieniu Polski do UE i wysokimi wymaganiami jakościowymi dla mleka krowiego. Zaobserwowany wzrost pogłównia bydła ogółem jest efektem przyrostu liczebności grup bydła rzeźnego, produkcja którego stała się opłacalna po akcesji Polski do Unii Europejskiej. Obniżyła się liczba gospodarstw rolnych utrzymujących bydło, co przy zwiększeniu stanu pogłównia skutkowało blisko 2-krotnym wzrostem przeciętnej obsady bydła na 1 gospodarstwo. Ponadto nastąpił wyraźny spadek liczebności stada świń (do 15 271 tys. sztuk) związany z dużymi wahaniami opłacalności chowu tego gatunku. Na przestrzeni ostatnich 8 lat wielu producentów żywca wieprzowego wycofało się z tego kierunku produkcji bądź znacząco ograniczyło skalę produkcji. W gospodarstwach rolnych, które nadal utrzymują pogłównie świń, znacząco (o 58,3%) zwiększyła się obsada trzody chlewnej na 1 gospodarstwo.

W porównaniu z 2002 r. zmniejszyła się liczba pracujących użytkowników gospodarstw rolnych, co jest bezpośrednio wynikiem zmniejszenia się liczby tych gospodarstw. Prawie 2/3 ogółu pracujących użytkowników to osoby w wieku powyżej 44 lat. Struktura wieku tych osób jest bardziej niekorzystna w przypadku kobiet niż mężczyzn.

W ostatnim tygodniu czerwca 2010 r.

liczba pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych wyniosła 2304 tys. osób, w tym zdecydowana większość – 2216 tys. (96,2%) – to pracujący w swoich/rodzinnych gospodarstwach rolnych. W przypadku nakładów pracy ponoszonych w okresie całego roku na wytworzenie produkcji rolnej, zbiorowość ta była dwukrotnie większa – 4537 tys. osób (w tym 4449 tys. osób w swoich/rodzinnych gospodarstwach rolnych – tj. 98,1%) – uwzględnia ona bowiem każdy, nawet najmniejszy, wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu 12 miesięcy przed dniem referencyjnym spisu, niezależnie czy praca ta była pracą wyłączną, główną czy dodatkową dla każdej z osób.

Rozkład gospodarstw według powierzchni użytków rolnych, ich rozdrobnienie oraz sytuacja na lokalnym rynku pracy przekłada się wyraźnie zarówno na strukturę pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych w czerwcu 2010 r., jak i na strukturę ludności wno-

szącej jakikolwiek wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu całego roku. W gospodarstwach posiadających powierzchnię użytków rolnych niższą od średniej (< ok. 7 ha) ulokowane jest 2/3 ogółu osób wnoszących jakikolwiek wkład pracy w gospodarstwo rolne w ciągu roku. Fakt zatrudniania pracowników najemnych nabiera istotnego znaczenia dopiero w gospodarstwach o powierzchni od 30 ha użytków rolnych (zarówno w gospodarstwach indywidualnych, jak i osób prawnych).

Wyniki PSR 2010 pokazują, że rolnictwo polskie podlega modernizacji pod względem wyposażenia gospodarstw w środki produkcji. Proces ten uzależniony był od zmian w strukturze użytkowania gruntów oraz powierzchni zasiewów, jak również od kierunku specjalizacji gospodarstw i poziomu intensywności działalności produkcyjnej. Po przystąpieniu Polski do UE na poziom wyposażenia gospodarstw w maszyny rolnicze, wpływ miał także stopień wykorzystania instrumentów wspierających Wspólnej Polityki Rolnej.

Artur Łączyński
Departament Rolnictwa
Główny Urząd Statystyczny

40 LAT DOŚWIADCZENIA
W CAŁEJ EUROPIE

ZBIORNIKI ŻELBETOWE
DLA BIOGAZOWNI,
ZBIORNIKI DLA
OCZYSZCZALNI ŚCIEKÓW,
ZBIORNIKI I SIŁOSY
NA WSZELKIE MATERIAŁY
PŁYNNE I SYPKIE.

ul. Budowlana 17
41-100 Siemianowice Śl.
Tel.: (0048) 32/203-08-02
Fax: (0048) 32/203-92-22

WSPÓŁPRACUJEMY Z UZNANYMI
FIRMAMI OD TECHNOLOGII BIOGAZU!

www.wolf-system.com

Przedsiębiorstwo Przemysłowo-Handlowe HETMAN Sp. Z o.o.

NIEODPŁATNY ODBIÓR I UTYLIZACJA PADŁYCH ZWIERZĄT *

UNIESZKODLIWIANIE ODPADÓW POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO I ROŚLINNEGO,
PRZETWARZANIE ODPADÓW (BIOMASY) NA ENERGIĘ ELEKTRYCZNA

TELEFONY KONTAKTOWE CZYNNE CAŁĄ DOBĄ

DO NAS WSZĘDZIE BLISKO DZWOŃ - tel. 24 282 16 53, 56 683 25 62, kom. 662 041 241

PUNKTY DYSPOZYCYJNE

SPALARNIE ODPADÓW
ZWIERZĘCYCH OLSZÓWKA
87-400 GOLUB-DOBRZYŃ
TEL. 56 683 25 62, KOM. 515 204 663

ZAKŁAD POŚREDNI
SEPÓLNO KRAJEŃSKIE
89-400 SEPÓLNO KRAJEŃSKIE
TEL. 52 388 22 28, KOM. 515 204 646

ZAKŁAD POŚREDNI UNIN
08-400 GARWOLIN
TEL. 25 683 05 29, KOM. 515 204 645

BAZA ECHNICZNA
- BEDLNO 24
99-311 BEDLNO
TEL/FAX. 24 282 15 53

ZAKŁAD UTYLIZACJI FALBORZ
87-880 BRZEŚĆ KUJAWSKI
TEL. 54 252 13 87

PUNKT DYSPOZYCYJNY FLORIANÓW
99-311 BEDLNO
TEL. 24 282 16 53, KOM. 662 041 241

PUNKT DYSPOZYCYJNY
ANTONIEWO
89-310 ŁABISZYN
TEL. 52 384 44 43

ZAKŁAD POŚREDNI
FRANCISZKOWO
09-300 ŻURMIN
TEL. 23 676 76 09

* - Przedsiębiorstwo działa zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego dotyczących pomocy publicznej na utylizację padłych zwierząt art. 16 rozporządzenia Komisji (WE) 1857/2006
- w zakresie prawa krajowego dofinansowanie kosztów utylizacji padłych zwierząt jest udzielone na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 2009r. W sprawie niektórych zadań ARiMR (Dz. U. Nr. 22 poz. 121 z późn. zm.)

Działając z myślą o Polskim Rolnictwie oferujemy:

- Szybkie terminy odbiorów
- Wyspecjalizowane środki transportu zapewniające łatwy i szybki załadunek
- Pełny monitoring padłych przeżuwaczy w zakresie badań na BSE
- Profesjonalną i wyspecjalizowaną kadrę, zapewniającą fachową obsługę

HETMAN Sp. z o.o., Florianów 24, 99-311 Bedlno, Tel./fax: 24 282 16 53, www.hetman.pl, email: hetman@hetman.pl

Mikroorganizmy gwarancją wydajnej produkcji rolniczej

W życiu gospodarczym każdej społeczności, a w produkcji rolniczej zwłaszcza, energia zaoszczędzona jest równie cenna jak energia wyprodukowana. W naszej pracy podjęta została próba wyznaczenia jednostkowych parametrów ilościowych i jakościowych składających się na wielkość produkcji uprawy ziemniaków, zbóż i rzepaku oraz słomy do celów grzewczych z zastosowaniem probiotechnologii opartej na kompozycji pożytecznych mikroorganizmów w aspekcie urządzeń precyzyjnego rolnictwa.

Zawarta w pracy ocena tych parametrów potencjału masy produkcji rolniczej została dokonana na polach Powiśla Sztumskiego, a celem było pokazanie możliwości zmniejszenia nakładów użytych środków produkcji.

Badania wybranych parametrów jakościowych i ilościowych ziemniaków, rzepaku, pszenicy i jęczmienia browarnego w probiotechnologii z użyciem kompozycji pożytecznych mikroorganizmów dokonano w autoryzowanych laboratoriach na podstawie pobranych i dostarczonych prób.

Próby do analizy gleby wykonano za pomocą sond o średnicy 100 mm i do głębokości 1000 mm, w przedziałach 0–300 mm, 300–600 mm i 600–

900 mm. Przeprowadzono badania granulometryczne i zasobności składników pokarmowych gleby w funkcji czasu po zastosowaniu kompozycji pożytecznych mikroorganizmów. Sondy glebowe wykonano w marcu i sierpniu w stu powtórzeniach. Analizy wykonano w laboratorium UP w Bydgoszczy. Uzyskane średnie wyniki analizy gleby po zastosowaniu biopreparatu wskazują, że wymiary granulometryczne gleby są optymalne, a jej zasobność jest również optymalna. Charakterystyczny dla tych badań był wzrost zawartości węgla – odnośzony do próchnicy.

W ślad za badaniami **Leszka Kordasa** (UP Wrocław) należy w świetle przeprowadzonych badań gleby na

terenie Powiśla Sztumskiego stwierdzić, że zastosowanie biopreparatu stanowiącego kompozycje pożytecznych mikroorganizmów stanowi swoisty zastrzyk odżywczy dla gleby, przywracający jej równowagę biologiczną i naturalną żyzność.

Jak twierdzi prof. Leszek Kordas, wprowadzone do gleby mikroorganizmy w korzystnych warunkach rozmnażają się lawinowo, przetwarzając masę organiczną (resztki poźniwne, przyoraną słomę czy obornik) w urodzajną próchnicę, która jest magazynem substancji pokarmowych łatwo przyswajalnych dla roślin. Ponadto, dzięki ich działalności powstają czynne związki biologiczne (enzymy, witaminy, antybiotyki i inne) chroniące rośliny przed infekcjami.

Badano i obserwowano przez trzy lata uprawę ziemniaka z użyciem specjalnej kompozycji pożytecznych mikroorganizmów. Dokonano oceny uprawy plantacji ziemniaka w czterech wariantach dawki biopreparatu w zakresie średniej masy ziemniaków w krzaku, suchej masy ziemniaków, zawartości skrobi i uzyskanego plonu z jednostki powierzchni. Wszystkie badane parametry bez konieczności zmiany technologii uprawy ziemniaka wykazały przyrost wartości w przypadku plonu o 136%.

Badania potencjału plonotwórczego i parametrów jakościowych zbóż i rzepaku w latach 2006–2009 z użyciem probiotechnologii poszerzono o narzędzia precyzyjnego rolnictwa, tj. N-Tester, N-Sensor i skan pól.

Wykorzystanie narzędzi precyzyjnego rolnictwa, jak wykazały badania, w połączeniu z biotechnologią i uproszczoną uprawą, pozwoliło uzyskać znaczne oszczędności środków produkcji przy uprawie rzepaku, pszenicy i jęczmienia browarnego.

W przypadku uprawy rzepaku nastąpił przyrost plonu z 3,2 do 5,1 t/ha i zoalejenia z 38% do 50%.

W uprawie pszenicy uzyskano wzrost, w stosunku do rynku lokalnego, wszystkich badanych jakościowych jej parametrów. Dotyczy to MTN, glutenu, sedymentacji, opadania, gęstości i białka.

W przypadku uprawy jarego jęczmienia browarnego zastosowanie N-Testera i N-Sensora, podobnie jak w uprawie rzepaku i pszenicy ozimej, pozwoliło na obniżenie nawożenia azotowego i ochroniło plantację przed niepożądanym poziomem zawartości białka powyżej 11%. Poziom skrobi osiągnął stan maksymalnie pożądany przez przemysł piwowarski.

W wyniku przeprowadzonych badań granulometrycznych gleby i

jej zasobności po dogłębowej aplikacji probiopreparatu nastąpił proces agregowania gleby, którego zasadnicza ilość znalazła się w przedziale 2–20 mm i w czasie od marca do sierpnia nastąpił przyrost potencjału nawozowego azotu z 32 do 138 kg/ha N.

Zastosowanie narzędzi precyzyjnego rolnictwa (N-Testera, Yara N-Sensora) przy nawożeniu i aplikacji probiopreparatu spowodowało przyrost, w stosunku do plantacji bez tej technologii, parametrów jakościowych badanych upraw rzepaku, pszenicy, jęczmienia browarnego i ziemniaków.

Jak wykazały dane finansowo- rzeczowe gospodarstwa, w wyniku aplikacji probiopreparatu od 2006 roku i zastosowania oprzyrządowania precyzyjnego rolnictwa, nastąpił spadek w uprawie pszenicy i rzepaku zużycia paliwa z poziomu 180 do 85 l/ha w skali roku oraz nastąpił spadek zużycia nawozów azotowych z 220 kg/ha/rok N do 113 – pszenica (130 rzepak) kg/ha/rok. Plon w analizowanym okresie badanych kultur wzrósł w przypadku pszenicy z 58 dt/ha do 65 dt/ha.

Na podstawie przeprowadzonych badań i obserwacji na polach Powiśla Sztumskiego, nasuwają się spostrzeżenia, że nowoczesna produkcja rolnicza, która powinna być prowadzona w zgodzie z zasadą zrównoważonego oddziaływania na środowisko naturalne, powinna być wyposażona w narzędzia precyzyjnej technologii rolniczej.

Dr inż. Wiesław Denisiuk
EKOLOG Zakład Energetyki Ciepłej i Usług Bytowych, Regionalne Centrum Mikroorganizmów „POMORZE”
mgr inż. Bronisław Szembowski
AGRO POOL PRIMA Kmiecin

Krajowa Rada Izb Rolniczych
zaprasza na:

16 X 2011
od godziny 11.00

PIKNIK POMIDOROWY

WZMACNIJ SWÓJ ORGANIZM

**RYNEK
NOWEGO
MIASTA
W WARSZAWIE**

- promocja pomidorów oraz ich dietetycznych właściwości w codziennej diecie człowieka
- degustacja potraw i przetworów pomidorowych
- stoiska wystawców, producentów oraz rękodzieła
- konkursy z nagrodami dla dzieci i dorosłych
- urozmaicony program artystyczny

patronat honorowy:

Projekt sfinansowany ze środków Funduszu Promocji Owoców i Warzyw

patronat medialny:

 CENTRALA NASIENNA Sp. z o.o. w SIERADZU
98-200 Sieradz ul. P.O.W. 30
tel. (43) 827 1331, fax (43) 827 1359, (43) 8263 039/sklep
(Filia) – 98-100 Łask, ul. Żeromskiego 74
tel./fax (43) 675 2209, (43) 675 2055/sklep, kom. 664 143 229
e-mail: centralanasiennasp.zoo@wp.pl

OFERTA HANDLOWA

I Sadzeniaki ziemniaka

- bardzo wczesne: Arielle, Colette, Denar, Impala, Irys, Justyna, Lord, Miłek, Viviana;
- wczesne: Bellarosa, Biła, Natasha, Owacja, Vineta;
- średnio wczesne: Irga, Sante, Satina, Tajfun, Tetyda;
- średnio późne: Bryza, Jelly;
- inne odmiany hodowli krajowych i zagranicznych.

II Zboża ozime

- pszenica: Akteur, Bamberka, Bogatka, Figura, Mewa, Muszelka, Natula, Naridana, Sukces, Tonacja, Zyta, Tabasco;
- jęczmień: Lomerit (wielorzędowy), Metaxa (dwurzędowy), Maybrit;
- pszenżyto: Algosio, Baltico, Borwo, Grenado, Moderato, Sorrento, Todam, Tulus, Fidelio, Trigold, Pawo, Cerber;
- żyto: Dańkowskie Żłote, Dańkowskie Diament, Daran, Balistic F1, Plazzo F1, Visello F1.

III Zboża jare

- pszenica: Brawura, Nawra, Tybałt, Waluta;
- jęczmień: Antek, Eunova, KWS Olof, Nagradowicki, Skald, Stratus, Skarb;
- owies: Bingo, Sławko, Krezus;
- pszenżyto: Dublet, Nagano;
- żyto: Bojko;

IV Trawy

- mieszanki trawnikowe, drogowe i pastewne;
- poszczególne gatunki traw.

V Inne rolnicze

- motylikowate drobnonasienne: koniczyny, lucerny, seradela;
- strączkowe: grochy, łubiny, wyki, bobiki;
- pozostałe: gorczyca, rzepa ścierniskowa, rzepik, słonecznik, kukurydza, facelia, mieszanki poplonowe.

VI Prowadzimy kontraktacje upraw nasiennych

- traw: rajgrasów (włoski, holenderski, angielski), kostrzew (czerwona, trzciniowa), wiechliny łąkowej;
- zbóż i ziemniaków;
- innych (facelii błękitnej, koniczyny czerwonej, gorczycy, łubinów, grochów, wyki).

Gwarantujemy wysoką jakość i konkurencyjne ceny

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 unowocześnia polską wieś

Realizacja przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa unijnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013 przyniosła już znaczące efekty. Do połowy 2011 roku Agencja wypłaciła beneficjentom blisko 25 miliardów zł, a z całego budżetu PROW 2007-2013, wynoszącego ponad 70 miliardów zł, już 85% środków jest zagospodarowanych w ramach przyjętych przez ARiMR zobowiązań wieloletnich.

Największe rezultaty przyniosło działanie „Modernizacja gospodarstw rolnych”, z którego około 36 tys. rolników otrzymało z Agencji wsparcie w wysokości 5 mld zł, co umożliwiło przeprowadzenie inwestycji za około 8 mld zł. Rolnicy kupili m.in. ponad 19 tys. ciągników, przeszło 150 tys. maszyn i urządzeń rolniczych oraz zrealizowali przeszło tysiąc inwestycji budowlanych. Pieniądze z PROW 2007-2013 unowocześniły też dziesiątki firm zajmujących się przetwórstwem żywności oraz umożliwiły utworzenie na terenach wiejskich blisko 80 tys. nowych miejsc pracy niezwiązanych z rolnictwem. Natomiast młodzi i dobrze wykształceni rolnicy mogli stworzyć 14 tys. nowych gospodarstw. Dopłaty z PROW 2007-2013 pozwoliły na utrzymanie opłacalności działalności gospodarczej na terenach trudnych do gospodarowania i górskich. Gdyby ich nie było, to z produkcji żywności mogłaby wypaść aż połowa naszego areалу rolnego, czyli 7,3 miliona hektarów. Prowadzenie upraw zapewniających ochronę środowiska na obszarze ok. 2,3 miliona hektarów i zalesienie 210 tys. hektarów najgorszych gruntów jest także rezultatem dofinansowania z tego Programu. Bez wsparcia z PROW 2007-2013 trudno również wyobrazić sobie „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” czy powstanie i funkcjonowanie

Tadeusz Jędrusik (na zdjęciu z lewej) oraz Waldemar Szpura skorzystali ze wsparcia z działania PROW 2007-13 "Modernizacja gospodarstw rolnych" i kupili nowoczesny sprzęt rolniczy.

wielu „Grup Producentkich”. Pieniądze z PROW 2007-2013 pozwolą też na odbudowanie produkcji w setkach gospodarstw rolnych, które ucierpiały w ostatnim czasie z powodu różnych kataklizmów: powodzi, przymrozków, huraganów itp.

W całym kraju są też widoczne efekty działań w ramach PROW 2007-2013, których realizację ARiMR powierzyła samorządom wojewódzkim. Z działania „Odnowa i rozwój wsi”, Agencja wypłaciła 600 milionów zł, wspierając 2 344 inwestycje. Powstały setki placów zabaw, wybudowano bądź odnowiono wiele świetlic wiejskich, zakupiono do nich wyposażenie, instrumenty i stroje, odnowiono centra wielu miejscowości. Warunki życia na obszarach wiejskich ulegają poprawie także poprzez realizację projektów wspieranych w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”. Do końca czerwca wypłacono ponad 850 milionów zł, przeznaczonych na budowę: wodociągów, kanalizacji, systemów segregacji odpadów, wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych, a od niedawna też na budowanie targowisk pod szyldem „Mój Rynek”. Do tej pory najwięcej inwestycji dotyczyło gospodarki wodno – ściekowej, a jeden z projektów obejmował ponad 100 oczyszczalni ścieków.

Wdrażanie PROW 2007-2013 trwa. Do końca roku będą przyjmowane wnioski w ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności”, a jesienią Agencja przeprowadzi kolejne nabory wniosków m.in. o przyznanie pomocy na „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich Europa inwestująca w obszary wiejskie
Publikacja opracowana przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

WIĘCEJ INFORMACJI o dostępnych jeszcze formach pomocy: pod bezpłatnym numerem infolinii **0-800-38-00-84** czynnej **7 dni w tygodniu w godz. 7 – 21**; na stronach internetowych: www.arimr.gov.pl oraz www.minrol.gov.pl; w Oddziałach Regionalnych i Biurach Powiatowych ARiMR

PRAWO IRONII LOSU NR 305

„ŻYWIŁ DOPADA ZAWSZE TĘ DRUGĄ,
NIEUBEZPIECZONĄ POŁOWĘ”

UBEZPIECZENIA ROLNE

Praktyczne rozwiązanie PZU nr 305

Płacisz połowę, ubezpieczasz całość

Jeżeli zdecydujesz się na dotowane ubezpieczenie upraw lub zwierząt gospodarskich w PZU, zapłacisz tylko połowę składki – resztę bierzemy na siebie. Składka jest w 50% dotowana, a zatem rolnicy płacą tylko połowę należności.

Dotowane ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich można zawierać w placówkach i u Agentów PZU. Nie musisz martwić się o formalności – wszystkim zajmą się nasi Agenci.

Umów się z Agentem 801 102 102 lub sprawdź na www.pzu.pl
Koszt połączenia jest równy cenie jednego impulsu rozmowy lokalnej lub według stawek operatora.

Praktyczne rozwiązania